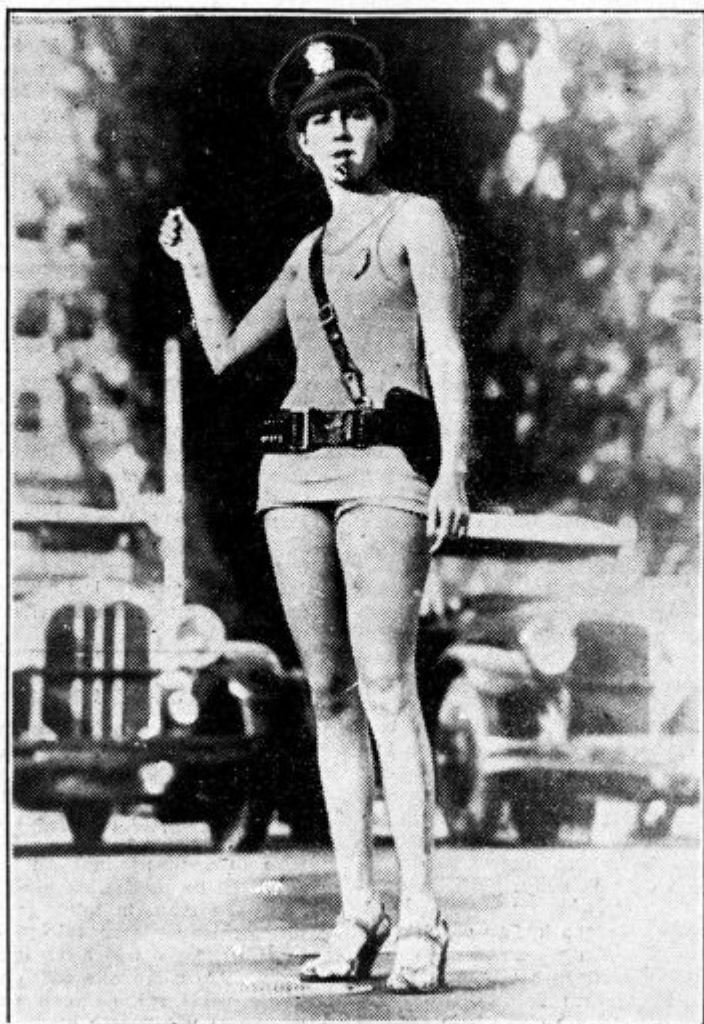

ŽIVLJENJE IN SVET

9

Kopalna sezona v Floridi

1. marca

Knjiga 9.

19 LJUBLJANA 31

Življenje in svet

Ilustrovana tedenska revija

Izhaja vsak petek in stane celoletno (dve knjigi) Din 80.—, polletno (ena knjiga) Din 40.—, trimesečno Din 20.—, mesečno Din 8.—, Posamezna številka Din 2.—.

Naročnina za inozemstvo: ITALIJA, trimesečno 8 lir, polletno 16 lir, celoletno 30 lir. — FRANCIJA, mesečno 4 franke. — ČESKOSLOVAŠKA, mesečno 6 kron. — AVSTRIJA, mesečno 1 šiling. — AMERIKA in ostalo inozemstvo letno 1½ dolarja.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5.

VSEBINA št. 9.: Dr. V. L. Travner: Zgodovina smrtne kazni. — M. Scott: Podzemskie novice (nadaljevanje). — Waldemar Bonsels. — V. š.v.: Po tiru in cesti. — Razvoj letalstva v sliki in besedi (nadaljevanje). — Staroslav: Janeza Trdine narodopisne drobtine. — Bodoča vojna v slikah. — Ivan Podržaj: Krivda Elija Pilon (nadaljevanje). — Skupina oaz Kufra. — Dr. A. Ballod: 32.000 potomcev pijanih miši. — Sladkor in srce. — Moderna tehnika. — Tedenski jedilni list. — Karikature. — Odgovori na anketo. — Umetniki in zakon. — Uganke in zanke. — Humor v slikah.

Odgovori na našo anketo: „Katero slovensko knjigo ste čitali v minulem letu?”

Prejeli smo precej odgovorov, vendar ne toliko kolikor smo jih pričakovali. Zdi se, da so bili mnogi naši naročniki in čitatelji v zadregi glede odgovora. Tako je nekdo sporočil, da noče navesti imena nobenega živečega slovenskega pisatelja, ker se noče zameriti drugim! Nekdo drugi pa je kratko odgovoril, da čita vse knjige, ki izidejo, če niso predrage! Zanimivo je, da na prvo vprašanje razen enega nihče ni odgovoril.

Na vprašanje »Kateri slovenski pisatelj Vam je najljubši in zakaj?« smo dobili naslednja imena: Fr. Bevk, Ivan Cankar, Fr. Finžgar, J. Jalen, Jos. Jurčič, Al. Kraigher, Zofka Kveder, Vladimir Levstik, Milan Pugelj in Ivan Tavčar. Na vprašanje: zakaj? sta odgovorila samo dva in sicer za Fr. Finžgarja (»ker piše jasno, poljudno in razumljivo«) in za Iv. Cankarja (»predvsem zaradi njegovega krasno izklesanega jezika, v katerem opisuje svoja globoka doživljanja«).

Na vprašanje »Katero knjigo ste čitali v srbohrvaščini ali v drugih slovanskih jezikih?« smo dobili naslednja imena: Ogrizović, Vojnović in Aleksej Tolstoj.

Na vprašanje: »Ali ste čitali tuje avtorje in katere?« smo dobili naslednja imena: Thomas Mann, Gottfried Keller, Rudolf Herzog, E. M. Remarque, W. Bölsche, dr. Alfred Beyer, Karl Ludwig Schleich, Herbert Kulenberg, Emile Zola, Honore de Balzac, Bernard Shaw, Oscar Wilde, John Galsworthy, Knut Hamsun, Selma Lagerlöf, Jack London, Gabriele d'Annunzio in Dante Alighieri. (Zanimivo!)

Na vprašanje: »Katera knjiga Vam je najbolj pri srcu?« smo dobili naslednje odgovore: Hlapec Jernej in njegova pravica, Cvetje v jeseni, Gadje gnezdo, Prešernove Poezije, Obiski, V zablodah, Podobe iz sanj, (in med tujimi: Zločin in kazni, Temni cvet).

Rezultat ankete je nedvomno pristranski zaradi premajhnega števila odgovorov.

Boj odlikovanju

Švica se je vnovič izrekla proti častnim znamenjem. Dne 8. svečana so republikanci glasovali z 289.750 glasovi proti 121.750 za poostreitev zvezne ustave, ki civilnim in vojaškim oblastem prepoveduje sprejemati in nositi inozemske redove. Zakon je nedvomen in vsak uradnik ali častnik, ki bi si privoščil to veselje, da bi si nataknil najneznatnejši trak, bi takoj izgubil svojo službo. Zaničevanje za takšne »čace in igrače ničemurnosti« izvira iz nemškega dela v švici. Vsa romanska švica se je namreč izjavila proti zakonskemu osnutku, ki hoče odpraviti vse rozete in pramene.

K sliki na ovitku

V Floridi na solnčnem polotoku Zedinjenih držav, ki sega najdalje proti ekvatorialni Ameriki, se je pričela kopalna sezona, kar dokazuje gđc. Jerry Allen, ki je v mestu Miami (ameriška Nizza) prevzela službo prometnega redarja.

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 9.

LJUBLJANA, 1. MARCA 1931.

KNJIGA 9.

„V baru“ (Ch. A. Edelman)

Dr. Vl. Travner

Zgodovina smrtne kazni

Ovprašanju, če je smrtna kazen dopustna, umestna in potrebna, se je že neštetokrat pisalo in razpravljalo. Pa naj so mnjenja pristašev in nasprotnikov tega zadnjega in najradikalnejšega sredstva v boju zoper zločin še tako različna, v enem so edini vsi: smrtna kazen je v zgodovini človeškega rodu najstrašnejše in najsrამოtnejše poglavje. Nikjer drugod se ne kaže bolj očito vsa satanska zloba, nepopisna krvoločnost in nečuvvena blaznost, ki jo je zmožen edinole — človek. Točno napisati to prežalostno povest je nemogoče. Kajti nihče ne more ugotoviti ogromnega števila nesrečnikov, katerim je neizprosni zakon odrekel pravico do življenja ali presoditi neskončno gorje tih žrtev. Zato je ta razprava samo kratek in splošen odgovor na vprašanje, kako in zakaj so v teku stoletij umirali na moriščih ljudje, ki so jih smatrali zakoni za zločince.

Smrtna kazen je stara kakor človeški rod in znana vsem narodom. V prazgodovinski dobi in še mnogo stoletij potem je bila smrt — poleg pohabljenja in izključitve iz plemena — glavna, često celo edina kazen za zločin. Prvotno so usmrtili zločince skoro vedno v zvezi z verskimi obredi (daritvami). Kajti zakon je bil svet; zločinec se ni pregrešil samo zoper človeško družbo, temveč tudi zoper božanstvo. Naziranje, da sta zločin in greh isto, se je ohranilo do 18. stoletja. Zato so veljali verski zločini skoro vedno in povsod kot najtežji. Kazen zanje je bila navadno smrt na grmadi. Kajti ogenj je čist in naj očisti omadeževanega grešnika. Obenem prevladuje do te dobe nazor, da je kazen čin maščevanja za užaljeno pravo, njen edini namen pa ustrahovati zločince. Zato so bile kazni, predvsem smrtne, skrajno krute. Povsod — z malo izjemami — prevladuje talionski princip: zob za zob, glavo za glavo. Smrtne kazni se vrše javno — pogosto s posebnim pompom —, kakor ponekod še sedaj. Seveda igrajo važno vlogo kulturne in krajevne razmere ter značaj narodov.

Pri teh razmerah znači suženjstvo kljub vsem grozotam znaten napredek.

Sužnjem, t. j. prvotno zločincem — med te so štel tudi vojne ujetnike — so priznavali zakoni vsaj pravico do življenja. Suženjstvo pa je smrtne kazni le omejilo, ne pa odpravilo. Kajti še vedno so zakonite usmrtitve oseb, ki so po tedanjih naziranjih izvršile zločine, silno pogoste. V najstarejših pisanih kazenskih določilih, ki so se ohranila, namreč v zakoniku babilonskega kralja Hamurabija (ok. 1000 pr. K.) in v pravni knjigi asirskega mesta Assur (iz 14. st. pr. K.) kar mnogoli zločinov, za katere je določena smrt. Usmrtitve so izvršujejo z rafinirano grozovitostjo, ki je značilna za orientalske narode. Malo bolje je bilo v Egiptu, kjer je veljalo načelo, onemogočiti s kaznijo ponovitev zločinov n. pr. tako, da so odsekali tatovom roke. Vendar so bile tudi tu krute smrtne obsodbe kakor sežiganje itd. pogoste. Izraelci so po Mojzesovi postavi zločince (predvsem bogokletnike, čarovnike in nečistnike) kamenjali. Silno krute in pogoste so bile usmrtitve zločincev pri Feničanih (Kartažanih), Perzijcih in Indcih. V stari Grški so bili zloglasni zakoni Atenčana Drakona (okoli 600 pr. Kr.), o katerih so pravili, da so bili napisani s človeško krvjo (drakonske kazni). V splošnem pa je krutost nasprotovala grškemu čuvstvanju. Zato so bile smrtne kazni splošno humane. Zločince so običajno obglavljali ali zastrupili (Sokrat); sem ter tja žive zazidali (Pavzanijo) itd. Pri Rimljanih so bile usmrtitve zločincev prvotno redke. Zakon XII. plošč (451—450 pr. K.) določa smrtno kazen le v izjemnih primerih, n. pr. za veleizdajo in umor staršev. Pa tudi tu je imel obsojenec pravico vzklica na narodno skupščino. Z moralnim propadom Rima, posebno v dobi cesarstva postanejo smrtne kazni vedno bolj pogoste in krute. Opisati ta grozodejstva, je nepotrebno, ker jih pozna vsak iz zgodovine preganjanja kristjanov. Šeasoma se uveljavlja tudi tortura, ki je v bistvu le poostreitev smrtne kazni. V dobi absolutizma (od Dioklecijana) se udomači inkvizitorno postopanje, ki smatra obdolženca le kot objekt procesa, kazenska določila postanejo vedno hujša in strahovite smrtne kazni so na dnevnem redu.

O kazenskem pravu starih Germanov in Slovanov nam je znano le malo. Brezdvomno so bile tudi pri njih smrtne kazni zelo pogoste in krute. Zdi se, da je bilo pri naših prednikih raztrganje zločincev na štiri dele posebno »priljubljeno«, ker omenjajo večkrat to kazen naše (pos. srbske) narodne pesmi. Slične in še hujše so bile razmere pri ostalih narodih starega veka. Seveda so poročila često pomanjkljiva in nezanesljiva.

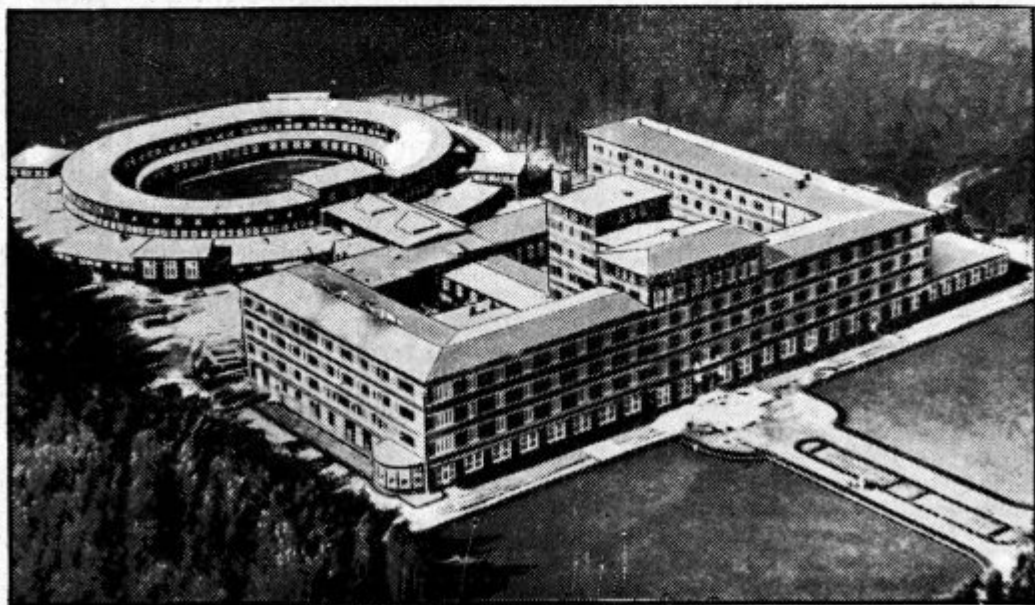
Krščanstvo razmer ni izboljšalo. Nasprotno: napačno pojmovanje novega nauka, pogosti, dolgotrajni in strastni dogmatični prepiri, srditi boji s številnimi sektami, posvetni duh, ki je vladal često v cerkvi itd., so smrtne obsodbe celo znatno pospeševali. Tudi so se pojavili novi zločini, za katere so določali zakoni najstrašnejše smrtne kazni: odpad od krščanstva, krivoverstvo, bogoskrunstvo, bogokletstvo, predvsem pa — konec srednjega veka — »zločin vseh zločinov« novodobno čarovništvo.* Ker pa je imela v tej dobi vsaka pokrajina, da skoro vsako

mesto svoje posebne zakone, je nemo-goče podati jasno sliko teh strašnih razmer. Zato naj se zadovolji čitatelj le z nekaterimi podatki.

Kazenski zakon cesarja Karola V. iz l. 1532. (Constitutio Criminalis Carolina), ki je imel tudi pri nas subsidiarno veljavo, našteva celo vrsto smrtnih kazni in predpisuje natančno, kako se morajo izvršiti. Težke zločince kakor roparje, požigalce, ponarejevalce denarja in dr., posebno pa čarovnice so sežigali žive na grmadah, raztezovali na kolesih, nasajali na kole počez, t. j. skozi trebuh in hrbet ali (običajnejše) navpik, t. j. skozi zadnjico in tilnik, trgali (s konji) na štiri dele, šivali v vreče in jih nato utopili itd. Detomorilkam je prebodel rabelj s kolom srce. Lažje primere so kaznovali z obglavljenjem, obešanjem, zadavljenjem in ustreljenjem. Te kazni so sodišča po okolnostih poostrila s tem, da je n. pr. rabelj vlekel obsojenca na morišče ter ga spotoma ščipal z razbeljenimi kleščami, mu odsekal roko, odrezal ušesa ali jezik, rezal jermene iz kože, ga pretepaval z bičem itd. Navadno so se kazni izvršile potem, ko so storilci na natezalnici, čarovniškem stolu itd. svoje zločine »spokorno pri-

* Gl. moji razpravi »Čarovništvo in čarovniški procesi« in »Čarovniški procesi na Slovenskem« v Žis 1929 V št. 15—26 in VI št. 1—24.

Največje zdravilišče za revmatične bolnike

V kopališču Bramstedt (Holstein) so otvorili ogromno zdravilišče za revmatična. Zdravilišče je opremljeno z najmodernejšimi medicinskimi in higienskimi napravami,

znalci. Enaka določila vsebujejo kazenski zakoni, ki se naslanjajo na Karolino, kakor pri nas deželnosodni red za Kranjsko (1534), štajerska Karolina nadvojvode Karola II (1575), korška Karolina istega kneza (1577) in še več drugih. Slične razmere so bile na sosednjem Hrvaškem, kjer so n. pr. l. 1573. v Zagrebu kronali Matijo Gubca na razbeljenem železnem prestolu z razbeljeno železno krono, mu z žarečimi kleščami trgali meso s telesa in ga naposled razčrtorili. Te strašne kazni pozna še zakonik Marije Terezije (Theresiana) iz l. 1768.

V Nemčiji so izvrševali nečloveške smrtno kazni celo v začetku 19. stoletja. Tako so n. pr. 1819 v Böblingu usmrtili morilca svojega očeta Avgusta Halma na tale način: na rob kolesa so pritrdili ostre nože, privezali nato na kolo obsojenca, kolo zavrteli in obsojenca tako živega razmesarili. Usmrtitvi so prisostvovali vsi prebivalci mesta, celo šolski otroci, ki so v to svrho dobili prost dan!

Še strašnejša je bila justica na Francoskem. Navadno so zločince najprej pol ure ščipali z žarečimi kleščami, nato polili z vrelim oljem ter jih slednjič privezali na kolo, jih razčrtorili itd.

Na Angleškem je dosegla manija mučiti in ubijati zločince višek za časa Henrika VIII. (1509—1547), ko je bila smrtna kazen zakonito določena v 240 primerih. Angleška specialiteta je bila, da so kandidate smrti drgnili s soljo toliko časa, da so jim z lahkoto slekli kožo. Druge zločince (n. pr. ponarejevalce denarja) so kuhali žive v olju itd.

Nečuvno krvoločno so morili zločince Španci, ki so se izurili v mučenju praktično, ko so si osvojili Srednjo in Južno Ameriko. Navadno so nesrečnikom najprej odsekali ud za udom, nato pa jih zadavili.

V Rusiji je bila še v 18. stoletju običajna tako zvana ledena kazen, ki jo opisuje znani ruski zgodovinar Nikolaj M. Karamazin († 1826) tako: »Obsojenca so privezali na izredno mrzel dan sredi dvorišča jetnišnice na kol. Nato so zlili nanj čeber vode. Takoj so se dvignile pare iz celega človeka. Kričati ni mogel, ker mu je presilni in nenadni mraz stiskal telo in grlo. Voda drugega čebra, ki so jo zlili nanj, se je spremenila takoj v led. Pri tretjem čeburu je zamašil led oči in usta;

ude pa je pokrila trda ledena plast. Nato so zlivali na ubogega človeka vodo še toliko časa, da se je spremenil v brezobličen, svetlikajoč se beloprosoben čok.« Tako so usmrtili navadno tatove.

Menda najodurnejša usmrtitev v zgodovini se je izvršila 1514 v Temešvaru (sedaj na Romunskem), ko so usmrtili vodjo madžarskih kmečkih upornikov Jurija Doszo. Obsojenca so počasi spekli živega na razbeljeni železni plošči. Nato so pozvali njegove ujete tovariše, ki niso dobili pet dni hrane, naj z zobmi strgajo in požro svojega bivšega vodjo. Za to so jim obljubili sodniki svobodo. Izstradani in napol blazni nesrečneži so vpričo sodnikov in velike množice radovednežev planili kakor volkovi na človeško pečenko in do pičice izpolnili strašno povelje.

Naj opisujem še, kako so kulturni evropski narodi metali obsojence iz visokih pečin in pod konjska kopita, kako so jih žive pokopavali ali sekali na kose, kako so se vršile zloglasne »benečanske kopelice« ali na Kitajskem še sedaj znana kazen »kapljajoče vode«, ko pada na obrito glavo nesrečneža kaplja za kapljo toliko časa, da revež zblazni in umrje v nepisnih mukah? Naj omenim, da je bila v klasični deželi linčanja, v Severni Ameriki, še pred sto leti določena smrtna kazen v več ko sto primerih? Ali naj opisujem umetnost krvnikov, ki so bili specialisti za posamezne metode usmrtitve kakor n. pr. rabelj, ki je 1671 odsekal Frankopanovo glavo »s tremi zamahljaji meča«?

Čuditi se moramo le peklenski zlobi in perversni človeški domišljiji, ki sta si izmislili toliko in tako strašne metode usmrtitev. V morju prelite krvi je otopelo vsako plemenito čustvo in zločini so bili tem pogostejši, čim strašnejše so bile smrtno sodbe. Da, brezsrčni in surovi sodniki in krvniki so bili često »najboljši« vzgledi za zločince!

Ta slika pa bi bila nepopolna, če ne bi omenil še zločinov, za katere je bila določena smrtna kazen. Pojem »zločin« je nestalen, ker je odvisen od moralnih in verskih nazorov, šeg, gospodarskih, socialnih in drugih razmer raznih časov in narodov, skratka od vsakokratne kulture, ki se zrcali v pravo. Skoro vedno in povsod pa so veljala kot zločini dejanja, ki ogražajo v znatni meri življenje in lastnino oseb

ter obstoj družbe. Taki zločinci so živeli povsod in v vseh časih. Če upoštevamo često pomanjkljive varnostne razmere, podivjanost in barbarski duh prejšnjih časov, so bile smrtne obsodbe roparjev, morilcev, požigalcev itd. razumljive in celo potrebne, četudi se kruti način izvršitve ne da opravičiti. Prav tako je naravno, da so skušale države siloma zatreti razne politične in verske stranke, ki so nasprotovale tedanjemu družabnemu redu in nazorom časa, čeprav je bila smrtna kazen pogosto brezuspešno sredstvo, ker se duh ne da uničiti s telesno smrtjo in ker zmagajo vedno mučenci velikih idej.

Toda kaj so smatrali ljudje poleg tega še za zločine! Kolikokrat so bile dvomljive besede ali geste in celo samo nazori veleizdaje, žalitve vladarja ali zločini zoper vero in kolikokrat so se ti »zločini« zlorabljali v samoljubne namene ali v pogubo političnih ali verskih nasprotnikov! Dejanja, ki jih smatramo danes kot neznatne prestopke ali le kot izraze surovosti kakor male tatvine, kletve i. dr. so kaznovali zakoni s strašno smrtjo. Hamurabijev zakonik določa celo smrtno kazen za

tistega, ki je sklenil pogodbo brez priče! Koliko »zločincev« je umrlo na grmadah zaradi »zločina« čarovništva, ki je obstojal samo v fantaziji juristov in bogoslovcev! Usmrtitve starikov, pohabljenec, umobolnih in drugih oseb, ki so bile primitivnim narodom nadležne pri preseljevanju, (vdov in sužnjev) pri pogrebih velikašev itd. so pravno (teoretično) sicer samo »pravni običaji« oziroma odredbe, v resnici pa smrtne kazni zaradi »zločinov« starosti, pohabljenosti, umobolnosti, vdovstva itd. Koliko je bilo justičnih umorov, t. j. pomotnih usmrtitev oseb, ki niso izvršile dejanj, zaradi katerih so bile obsojene! Število vseh teh nesrečnikov se seveda ne da ugotoviti. Gotovo pa je umrla ogromna večina na smrt obsojenih brez tehtnega vzroka. Med njimi so bili največji in najplemenitejši možje svetovne zgodovine, ki so živeli samo za srečo in napredek človeštva, kakor apostoli Sokrat, Savanarola, Hus in še nešteti drugi, predvsem pa Odrašenik sveta, ki je bil po tedanjih pravnih nazorih bogokletnik in revolucionar, torej zločinec, ki je zavrgel vse božje in človeške postave. (Dalje)

Oče nebotičnikov umrl

Newyorški nebotični veliki. V sredi orjaški Chryslerjev nebotičnik. Levo zgoraj arhitekt Buffington, ki je oblikoval obličje ameriških mest. — Leroy S. Buffington, iznajditelj jeklene zgradbe, je umrl te dni v Minneapolisu (Minnesota), star 83 let, Za svoj patent je dobil iznajditelj skromno vsoto 135.000 dinarjev,

M. Scott

Podzemske novice

(Nadaljevanje)

Cetr pred osmo uro so klicali Courvella k telefonu in imel je kratek pomenek z enim svojih uslužbencev.

»Zasledili smo«, je rekel Smithu, »ne brez težave, da sta dnevnika tekmece strogo zaupno dobila potrdilo o priprtju gospoda Harringtona od nameščenca, ki se bavi s prstnimi odtiski v glavnem stanu pri policiji.«

Poverjenik Renfrew je zamomljal od presenečenja, Smith pa se je hlastno okrenil proti Melvillu, reporterju.

»Komu ste vzeli fotografije prstnih odtiskov?« je vprašal.

»Rance-u«, je odgovoril Melville.

»Saj se mi je zdelo res čudno, kako ste mogli tako izlahka odnesti tako pomembne listine«, je tolmačil Smith.

»Da, zdaj mi je jasno«, je pripomnil Melville suhoparno. »Rance je želel, naj mu jih ukradem.«

»Gola resnica«, je dejal Smith. »Gотовo mu je do tega, da se g. Harrington ugonobi... Po malem gremo naprej.«

Brooklynski poročevalec je prišel ob osmih in na Smithovo željo so ga takoj uvedli v knjižnico.

Detektiv ga je vprašal, ali bi se mogel spomniti posebne vonjave, ki jo je bil zasledil na pištoli. Odgovoril je, da bi jo bržkone prepoznal.

»Poduhajte tole«, je velel Smith in mu pomolil mali zveženj, ki ga je vzel s pečne plošče.

»Je že prava!« je vzkliknil mož iz Brooklyna. »To je ista dišava, vendar imena ji ne vem dati. Ali jo morete vi opredeliti?«

Smith je odmotal papir, v katerega je bil povezek ovit, in potegnil iz njega kosček vate.

»Tukajle«, je rekel in se mu približal z nosnicami, je lahko razločiti običajni vonj bolniških sob. Na drugi strani pa se je ugotovilo... če se zanesemo na Melvillove zapiske... da se je faceljček vate držal petelina pri samokresu. Vse to dokazuje, da je nekdo vzel prstne odtiske gospodu Harringtonu med njegovo boleznijo, tedaj ko je bil pod vplivom uspalnega mamila. Potem se je moral samokres omotati v vato, da se ne bi ti odtiski zabrisali.«

»Gospod Smith«, je dejal policijski poverjenik, »z veliko spretnostjo razklada te stvar, in položaj gospoda Harringtona se je precej poboljšal. Toda poslovanju poročte se ne bo mogoče izogniti, razen ako zares zasačite morilca.«

»Gospod Renfrew«, se je odrezal Smith, »to se mi za trdno posreči, če se mi dovoli delati do zadnje minute. Poskusil bom opraviti na en večer, kar so

drugi zaman poskušali napraviti v dveh mesecih. Ako se mi pogodu izteče, boste temu rekli sreča in morebiti boste prav imeli.«

Po teh besedah se je obrnil proti Harringtonovemu sinu:

»Razkažite mi hišo, prosim.«

Nato se je okrenil proti poročevalcu iz Brooklyna, češ:

»Želim, da ostanite tu. Dober novinar je vselej koristen.«

Ob polu desetih je miss Asterley telefonirala svojemu načelniku. Bila je v velikem osrednjem uradu; takoj sede v avtotakso in pride sama poročat. Julija Canfieldova je pravkar ostavila New York.

Ob desetih so se zastori razmaknili in Berenica Asterleyjeva je žurno stopila v izbo, hodeč pred služkinjo, katera ji je kazala pot. Srčkana, živahna in drhteča od energije se je ustavila sredi knjižnice in počakala Smitha, ki je vstal ob njenem prihodu.

»Pripovedujte mi, kaj se je zgodilo«, je velel. »Nasproti svoji navadni metodi vodim to zadevo povsem odprano.«

»Julija Canfieldova«, je začela miss Asterley z naglo, a razločno besedo, »stanuje v častljivi meščanski hiši. Stopila sem vanjo in poprašala po sobi. Našla sem Canfieldovkina vrata. Naslonila sem se nanje ter omedlela, tako da sem padla v njen dom. S solmi me je spravila k zavesti. Ta ženska je videti dobra, vendar vse bi storila za človeka, ki ga ljubi... Kako to vem??? O tem sem uverjena... Bila je zelo zmedena in je pripravljala kovčeg. Odpravljala se je, da odpotuje z vlakom v Chicago. Policije se boji. Rekla sem ji, da mi je neki redar priporočil hišo, in to jo je od sile zbegalo. Malo prej je prejela pismo, radi katerega je sklenila takoj oditi v Chicago. Zmaknila sem ji to pismo, potlej pa sem jo sledila v taksiju do železniške postaje. Videla sem jo skozi omrežje. Govorila ni z nikomer. To pismo je zadnje poročilo, ki ga je prejela od svojih prijateljev. Evo ga.«

Smith je vzel list, ga v naglici preletel, nato pa na glas čital:

Predraga,

Če me ljubite, storite, kar vam svetujem, in zapustite mesto še pred polnočjo. V prilogi najdete denarja za potne stroške. Naj se pripeti karkoli, Springove telefonske proge ne uporabljajte več. Ako bi se kaj primerilo, zahtevajte Barside 3249. Če pojde vse po sreči, pridem za vami v Chi-

cago prihodnji teden in nemudoma se bova poročila. Ljubim vas in vas poljubljam. Benny.

Smith je namignil gosposični Asterleyjevi, naj sede, sam pa je stoje pregledoval pismo.

»Springove telefonske proge ne uporabljajte več«, je povzel. »Nov migljaj za nas. Spring je proga glavnega stana policije... Barside 3249: blagovolite si zabeležiti to številko, gospod Melville, in vprašajte v svojo pisarno, s čim se sklada.«

To je bila meščanska kuhinjska blizu Obrežnega šetališča (Riverside Drive). Avrelij Smith se je vrgel v naslanjač, iztegnil svoje dolge krake in molče strmel v strop. Čez trenutek se je obrnil k Harringtonu mlajšemu in izrekel osupljivo vprašanje:

»Ali bi za rešitev svojega očeta tvegali to, da bi vas utegnil kdo ubiti?«

»Mar dvomite o tem!« je zaklical mladi mož in jadrno šinil na noge, kakor da hoče sam zdaj koga usmrtiti.

»Prav«, je žugnil Smith. »Po vsej priiliki ne boste ubiti, a pojdite na moj dom, Fenton Street 126, in storite natanko vse, kar vam bo velel Langa Doonh, moj indski sluga. Odpeljite se tja v avtomobilu; vendar pustite svoj voz z dobrim krmiteljem v neki razdalji od mojih vrat. Ali se morem zanesti na vas?«

»Popolnoma!« je odgovoril mladi Harrington in zakoračil po sobi s takim izrazom, ki je svedočil, da ne bo poznal usmiljenja za sovražnike svojega očeta.

»Počakajte eno minuto«, je dodal Smith in vzel samokres z mize. »Dajte to Langu Doonhu, da vas bo spoznal. Drugače bi vam bilo brez dvoma od sile težavno priti na moje stanovanje.«

(Dalje)

Waldemar Bonsels

Kdo ne pozna ene najprikupnejših knjig, kar jih je kdaj napisalo človeško pero o življenju žuželk, »Prigod čebelice Maje«, ki jo imamo Slovenci že dolgo v izbornem prevodu Vladimirja Levstika?

Dne 21. februarja je poteklo 50 let, kar se je rodil v Ahrensbergu (Holstein), pisec te knjige, Waldemar Bonsels. Življenje tega

Waldemar Bonsels

pisatelja, ki je eden najboljših v sodobni nemški književnosti, je zelo pestro. Bonsels ima nemirno kri, morda zato, ker je po očetu severnofrancoskega, po materi pa danškega pokolenja. Kot 17-letni deček je obesil šolske studije na klin in je krenil po svetu kot bosjak. Prepotoval je vso Nemčijo in sosedne dežele ter prispel v Egipt, v Indijo in na Ceylon.

O potovanju po Indiji je Bonsels spisal knjigo, s katero je zaslovel po vsem svetu. To je spis »Indienfahrt«, ki je dosegel do- slej 305 izdaj samo v Nemčiji, preveden pa je tudi v druge jezike. Takih potopisnih mojstrov in ni veliko v vsej današnji potopisni književnosti, ki se je precej obilno raz- rasla. Iz »Indienfahrt« ne diha samo svoj- stveno Bonselsovo doživljanje Indije in nje- nih posebnosti, čudovito je v tej knjigi pi- ščevo opisovanje indijske prirode. Ta knji- ga kaže Bonselsovo intimno sožitje z nara- vo, kakor ga je zmožen samo človek, ki se je iz globoke težnje po preprostosti vrnil v prirodo in jo doživlja kot svoboden, od vele- mestne hipercivilizacije nepokvarjen člo- vek.

O svojih vagabundskih letih nam Bonsels pripoveduje v knjigi »Notizen eines Vaga- bunden«, ki je nedavno izšla v lepi in ceneni

Knauerjevi izdaji. Spisal je tudi vrsto ro- manov in naravoslovno-pripovednih knjig. Izmed slednjih je najbolj sloveča že omenje- na »Die Biene Maja und ihre Abenteuer«; poleg nje, ki je naslada mladini in odrasle- mu čitatelju, pa slovi še »Himmelsvolk, ein Buch von Blumen, Tieren und Gott«. Bon- sels je tu in še v nekaterih spisih pogledal z umetniško dušo v bitje in žitje prirode ter se je ves razvnel ob spoznavanju, da ob- stoji med vsem živim, — med človekom, ži- valjo in rastlino, — globoka duševna so- rodnost. Vse izhaja iz duha istega umetni- ka, ki ga ne bomo nikdar docela spoznali. Imenujemo ga življenje, pa tudi Bog ali drugače.

Bonsels je spisal še nekaj epičnih del in dram. Sedaj živi ob Starnberškem jezeru. Zrela moška leta so mu umirila kri; iz va- gabunda je postal ugleden gospod. Ostala pa mu je velika ljubezen do prirode in do otrok, do vsega, kar je na svetu preprosto, dobro in lepo. Bonselsovo delo bo kot iz- raz svojevrstnega doživljanja prirode osta- lo še dolgo v živi književnosti. B.

Bodoči človek bo 40 let otrok

Slika kaže chicaškega univerzitetnega profesorja dr. Williama F. Ogburna, ki je na zborovanju ameriških znanstvenikov iz- javil, da bodo ljudje v bodočnosti do staro- sti 30—40 let še otroci.

V. Šv.

Po tiru in cesti

Ze več let se venomer govori in naglaša, da se bo moral železniški promet z ozirom na vedno bolj naraščajočo konkurenco na vsak način prilagoditi zahtevam sedanje dobe. Nekateri glasovi pa vedo celo povedati, da bo sčasoma sploh prenehal železniški obrat in bodo vse prevzeli avtomobili. Drugi zopet trde nasprotno. Tako ima vsak svoje mnenje in ga skuša uveljaviti. Kaj je resnice na stvari?

Gotovo je popolnoma točna prva trditev glede prilagoditve železniškega potniškega prometa sedanjim razmeram. Dejansko pa se prav za prav polagoma in vzdržema že vrši ta preokret. Ako ga sicer še ni čutiti pri nas, vedo pa povedati strokovni listi, da je drugod ta sprememba že v polnem teku. V dnevnikih čitamo o raznih tirnih vozilih, ki jih prejšnja doba dobrih, starih časov še ni poznala. Tirni avtomobili, motorski pogonski vozovi, propellerska vozila, kombinacije tirnih in pocestnih avtomobilov — vse to danes niso več samo sanje, temveč dejstva. Čisto naravno je, da ni ostalo samo pri poskusih, temveč bo polagoma vsaka železniška uprava izprevidela, da ji brez navedenih vozil poleg vlakov ne bo mogoče izhajati.

Ali so potrebni na železnicah tirni avtomobili, motorski pogonski vozovi itd.? Poskusimo prodrati globlje v problem modernega prometa.

Predvsem se mora razlikovati med prometom, ki se vrši po vele mestih in njihovi najbližji okolici ter med prometom v podeželju. Vele mesta so kakor ogromna pljuča, ki vdihavajo zjutraj ogromne množice okoliškega prebivalstva in ga opoldne zopet izdihavajo. Isto se vrši zopet v prvih popoldanskih urah in proti večeru. Tok življenja je pač tak. Ob omenjenem času pripada ne samo železnicam, temveč vsem mogočim prometnim sredstvom naloga, da z najmanjšo izgubo časa pripeljejo tisoče pridnih rok v mesto na delo, jih zopet odpeljejo h kosilu in ponovno popoldne zopet v mesto, da jih vrnejo zvečer zopet njihovu domu. Avtomobili, razni tramvaji, podzemeljske proge, nadzemeljske železnice zaznamujejo tedaj višek svojega prometa. Vlak sledi vlaku, avto avtu. Ako naj železnice izpolnijo uspešno njihovo nalogo, morajo imeti na razpolago mnogo

zvez z okolico mesta, sosled vlakov na vsaki posamezni progi pa naj bo čim gostejši. In vse to se že danes vrši. Vlaki odhajajo skoro vsako minuto in se v istem ostrem tempu tudi vračajo s praznimi vozovi, da odpeljejo še vedno čakajoče množice. Pri takih masah jim pomagajo tudi avtobusi po raznih cestah, ki se jih poslužuje občinstvo, stanujoče v onih krajih, kjer ni železnic, mesto da bi šlo peš, kakor v prejšnjih časih. Vsakemu je čas denar!

Železnice vzdrže ta vele mestni promet edino z ogromnim številom vlakov, ki vozijo do 50 km daleč iz mesta. Potniku je pač vseeno, ako potuje z avtom ali vlakom, samo da doseže čimprej in v čim večji ugodnosti svoj cilj. Konkurenca, ki so jo delali avtomobili železnicam v okolici velikih mest, se je znatno omilila, ko so slednje povečale število vlakov. Pri tem se je pojavila zdrava misel,

rajsi mnogo vlakov in malo vozov,

kakor pa ogromne težke vlake, ki se le s težavo spravijo v tek in se morajo povrh vsega povsod ustavljati. Velike ednice so vsekakor coklje v okoliškem prometu velikih mest. Na ta način je nastala misel, ustvariti tudi za železniško progovo vozilo, ki naj bi bilo lahko in bi moglo prevažati s primerno brzino v hitrem sosledu par minut vsaj do 100 oseb. Nastali so

motorski pogonski vozovi,

ki zelo uspešno opravljajo okoliški promet. Sledijo si v presledku, ki ga diktira obsežnost potniškega prometa ob gotovih dnevnikih časih in imajo možnost hitre izpeljave, hitrega ustavljanja in nagle izpraznitve. Ako odpelje vsak motorski pogonski voz 100 oseb in si na isti progi sledijo vlaki v petminutnih intervalih, obstoji možnost odprave 1200 oseb na uro. V dnevni dobi, ko nastane večja potreba po odpravi potnikov, pa se lahko skrajša intervale do pol minute, s čimer se doseže odpravo do 12.000 oseb ne glede na vmes vozeče redne, velike vlake, ki vozijo v svojstvu brzega vlaka vsaj 50 km ven iz mesta. Železnica postane s tem sicer za okolico mesta nekako tramvajsko podjetje, kar pa v bistvu nima nikakega pomena.

Za prepeljavo 12.000 oseb pa bi bilo potrebnih najmanj 300 avtobusov, ako računamo z velikimi, modernimi vozovi s 40 sedeži.

Vendar pa se da rešiti problem odprave potnikov v najkrajšem času sedaj celo še bolje. Na Angleškem in v Franciji so prišli na misel, da bi se poleg motorskih pogonskih vagonov, ki ne morejo zapustiti železniškega tira, vpeljali med njihovimi voznjami tudi tirni avtobusi, opremljeni z dvojnimi kolesi, kar bi omo-

v bodočnosti regulirane tudi slične vožnje za prebivalstvo naselj, ki ne leže ob železnici, bo s tem definitivno ustvarjen popoln kontakt med železnico in avtom. Iz mesta se bo krenilo po progi do one točke, ki je najbližja dotičnemu naselju, nakar bo po iztirjenju avtobus nadaljeval pot po gumastih kolesih do svojega cilja.

Slika, ki jo bo nudil promet velikih mest, bo torej prav v kratkem zelo pestra. Poleg tako zvanih velikih vlakov na lokomotivski pogon, ki bodo služili

Motorno vozilo, ki lahko vozi po železniškem tiru ali po cesti

gočilo direktno spojitve tirnega s pocestnim prometom. Z rešitvijo te velevažne zadeve se je približalo in spojilo

železniški tir in avtomobilsko cesto v enoto.

Že prvi poskusi so pokazali možnost realizacije. Poskusni vozovi, ki so bili že napravljeni, so se prav dobro obnesli. Avtobus, opremljen z dvojnimi kolesjem in prenosno ali iztirno oziroma vtirno napravo je prav gotovo vozilo bodočnosti. Poročila pravijo, da se izvrši iztirjenje oziroma zopetno vtirjenje takega voza v par minutah, ne da bi bilo potrebno potnikom zapustiti vozilo. Ako bodo torej

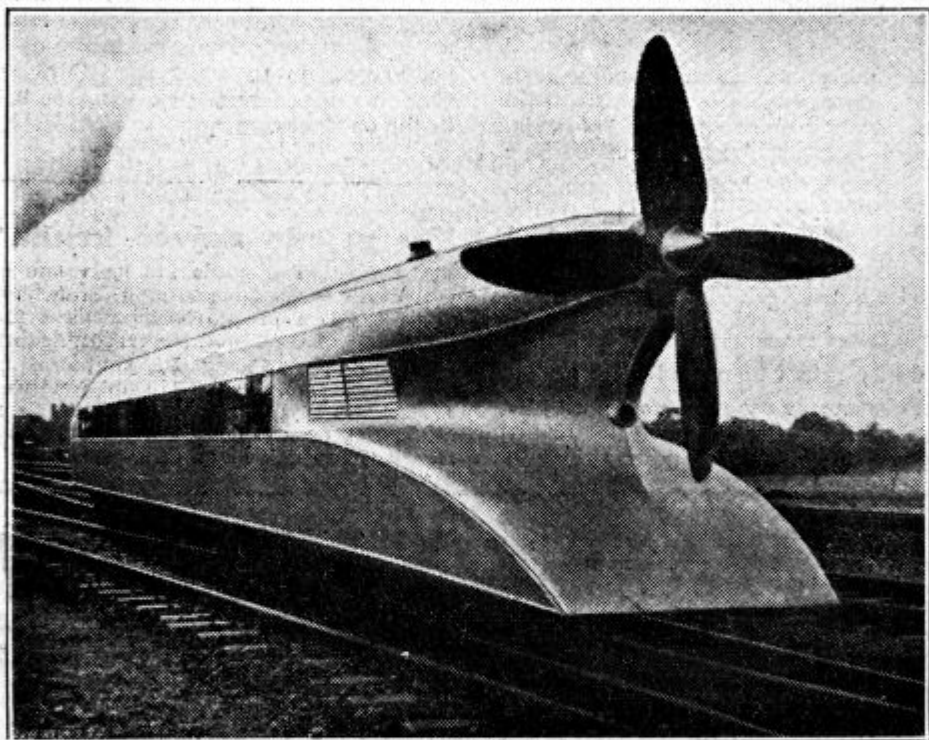
samo za promet z oddaljenejšimi kraji, bodo med njimi švigali lahki motorski vozovi in avtobusi po progah. Avtobusi bodo vršili važno privozno in odvozno službo k železnicam in od njih v pokrajinske predele, kjer bi se gradnja lokalne železnice niti ne obnesla. Isto velja v skromni meri tudi za lokalni tovorni promet. Kar bo mogoče za potniške avtomobile, bo izvedljivo tudi pri tovornih.

S tem smo se dotaknili drugega dela našega vprašanja, lokalnega prometa po deželi. Gradnja vsake železnice, zlasti pa lokalnih prog z malim prometom je z ozirom na investirani kapital zelo draga reč. Ako se pomisli, da se morajo vzdr-

ževati proge v dobrem stanju, četudi vozi po njih dnevno le po troje ali četvero parov vlakov, postane stvar takoj jasna. Tudi male lokomotive so razmeroma draga investicija. Zato so že v mnogih državah popolnoma opustili lokomotivski obrat na lokalnih železnicah in ga nadomestili z pogonskimi motornimi vozovi, ki popolnoma nadomeščajo z vsem uspehom prejšnje male vlake. Zato najbrž v doglednem času ne bo prišlo nikjer več do izgraditve lokalnih, po večini zagatnih

do najbližje postaje njegovega postanka. Tamkaj izstopijo potniki, ki jih je tirni avto pobral po vseh, tudi najmanjših postajah ter nadaljujejo takoj vožnjo dalje z brzim vlakom. Izkušnje kažejo, da se je na ta način število potnikov v brzih vlakih precej dvignilo.

Potujočemu svetu pa tudi še to ni zadosti. Nekaterim se tako mudi na naši zemeljski krogli, da bi najraje sploh samo frčali po zraku. Ker pa s tovorom zaenkrat to še ni mogoče in je tudi šte-

Železniški motorni voz na propeler, ki vozi z izredno veliko brzino

prog. V tem oziru bo prišel do prave veljave poleg motorskega voza na že obstoječih progah še tirni avtomobil, opremljen tudi za vožnjo po cesti. Kako lahko je naštet v tem pogledu primere iz prakse!

Pa železniški strokovnjaki ne mirujejo. Marsikje zahteva potujoče občinstvo še dovozne proge k brzovlakovim postajam. Ker pa običajno brzi promet ni tako frekventiran po malih postajah, bi se vpeljava posebnega dovažalnega vlaka gotovo ne obnesla. To nalogo so že prevzeli na mnogih progah

navadni tirni avtobusi, ki imajo prostora za kakih 30 potnikov in voziijo kratek čas pred brzim vlakom

vilo potnikov na avionih omejeno z ozirom na majhno nosilnost aparatov, so taki potniki še vedno obsojeni, posluževati se bodisi železnic ali pa avtov. Njim brzina ekspresnih vlakov ne zadošča in žele še kaj urnejšega. Zato se bavijo železnice sedaj z mislijo, postaviti na tir še nekaka propellerska vozila, ki naj jih žene motor s propelerjem na zadnjem koncu voza, ki je opremljen s 30 sedeži, velikimi predelki za prtljago, prostornimi predelki in velikimi okni za razgled. Pred kratkim je bilo izgotovljeno prvo tako vozilo in je doseglo pri poskusni vožnji znatno brzino okoli 160 km na uro po tiru. Obneslo se bo sigurno, ali pa bodo izdatki za pogon slič-

tega vozila v pravem skladu z dohodki, je vendar še veliko vprašanje.

Po tem pogledu v bodočnost naših železnic pa vendar ne smemo prezreti enega dejstva, t. j. velike vrednosti sedanjih prog za naše gospodarstvo. Tovorni promet moramo smatrati najmanj tako velike važnosti kakor potniški. Četudi je del potniškega prometa navezan tudi na avtomobile in avtobuse, vendar stalno narašča, ker vodijo baš avtomobilska pota skoraj sa k postajam. Železnice pa nimajo od njega onih dohodkov, kakor od tovrnega. Ako bi se popolnoma ustavil ves potniški promet kake uprave, bi padli dohodki komaj za desetino, toda stroški bi se znižali v mnogo večjem razmerju, ker so izdatki za nedovoljno izkoriščene brze vlake mnogo večji, kakor dohodki. Pri tovrnem prometu pa igrajo veliko vlogo ogromni tovari in pošiljatve iz večjih poljedelskih ali industrijskih središč na mesto konsuma, ki bi jih avtomobili skoraj ne zmogli. Ako pomislimo, da je Amerika, da tako rečemo

dežela avtomobilizma, se vendar zaznamuje hkratno z njegovim razmahom tudi velik napredek železniškega prometa, bilo glede potnikov, bilo

glede tovorov. Tovorni vlaki so tako izkoriščeni kot poprej, ko ni bilo še avtov. Njihova teža narašča in je prekosila že 5000 ton bruta. Ako odračunamo na lastno težo vozil polovico, potem ostane kot čisti naklad še vedno 2500 ton, kar odgovarja 80—90 tovrnim avtom po 3 tone nosilnosti ne glede na obliko tovara.

Zadnja doba zopet spaja, kar je prejšnje stoletje razdrlo. Kako strogo so ločili dosedaj počestna vozila od tirnih. Zadnje iznajdbe in konstrukcija tirno-počestnega avta pa nam svedočijo, da se bosta cesta in tir zopet sprijateljila in skupno služila interesu človeštva še bolj kakor do danes.

Kje pojedjo največ kruha?

V Belgiji. Tam pride 273 kg v letu na osebo. Na drugem mestu stoji Francija z 250 kg, potem pridejo Nizozemska z 210, Madžarska in Češkoslovaška po 201, Španija s 190 in Rusija s 180 kg. Italijan potroši na leto poprek 175, Anglež 170 in Američan 160 kg. Na predzadnjem mestu stoji Nemčija s 158, na zadnjem pa Švica s 100 kg. Drugih držav naš vir ne omenja.

RAZVOJ LETALSTVA

Več sto let, preden se je posrečil v Evropi kakršenkoli polet, je neki Kitajec dosegel uspehe, ki so dobili za razvoj letalstva v kasnejših stoletjih odločilen pomen. Ta Kitajec je nekoč videl, kako je zračni vrtnec odnašal s seboj velo listje in kosce drevesne skorje. To mu je bilo v izpodbudo, da je izumil »letečega zmaja«.

Kitajec je napravil prvega zmaja tako, da je prevlekel lahek okvir s tenko svilo. Kmalu je opazil, da se ta preprosta priprava ni hotela vzdigniti v zrak. Komaj je bila nekoliko od tal, se je že prevrnila in strmoglavila na zemljo. Naposled se mu je posrečilo, da jo je ohranil v zraku s tem, da ji je napravil dolg rep, čigar teža ji je dajala pravo lego.

Staroslav

Janeza Trdine narodopisne drobtine

(Nadaljevanje)

W: Če hočeš komu škodovati na telesu in duši, skušaj dobiti kaj njegovih iztrebkov (blato, pljunek, kri in dr.), zakopaj jih na gori, napravi najprej jamo, zavpij vanjo trikrat ime tistega, ki mu hočeš škodovati, potem položi vanjo iztrebke in zagrebi. — T: Pri nas se človeku najhujše škodi, ako se dobi nekoliko njegovih las.

W: Gorskim duhovom slična bajna bitja, ki sedem let sesajo materine prsi in tako dosežejo velikanško moč. — T: I pri nas se misli, da dolgo sesanje okrepi čudovito i človeka i živali.

W: Ljudska vera stavi tudi stanovališče hudičev na visoke gore. — T: I pri nas n. pr. na Gorjancih.

W: Kdor se hoče zvezati s hudičem, naj gre v Jurijevi ali kresni noči na goro s črno psico, ki naj jo živo zakoplje v zemljo, a poprej naj ji priveže krog vratu listek, potem pa naj trikrat zakliče: Hudič, tvoj sem! Nato naj hitro izkoplje psico in ji sname z vratu listek. Če je pisanje na listku zamazano, sme upati, da se mu kmalu prikaže hudič in stopi v zvezo z njim. Na listek naj s svojo krvjo napiše: Hudič, tvoj

sem! Jaz tajim Boga in molim tebe, ki pomagaš svojemu zvestemu služabniku.

II. Običaji o praznikih

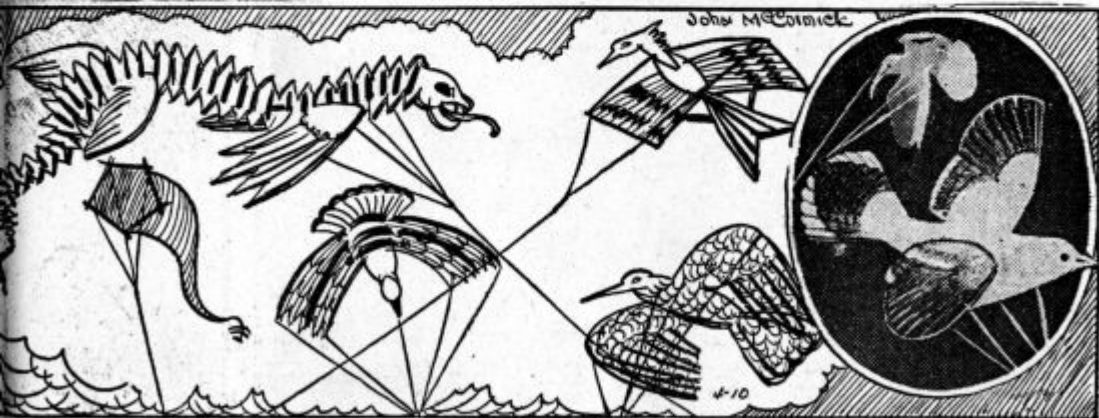
Tu omenja W pojedine po pogrebi. — T: sedmina in plesa, pri katerem so nekatere narekovalke (Klageweiber) pele in jokale. — T: V Hrvatih, Srbih, Bolgarih in Rusih.

W: Čez nekaj časa je prišel neki gospod in zahteval od svojega slovenskega (windischen) godca 300 vdov ples (den tri sto bdow Tanz), kar je bilo nekaj posebnega; med plesom so peli in jokali. — Na slovenski izvor tega plesa ni misliti, ker je bila Nagybánja, [kjer je bil običajen] od nekdanj čisto madžarska. — T: I v Dubrovniku je bilo 300 Vicá udovicá. O njih je zložil dramatično pesem Kazali.

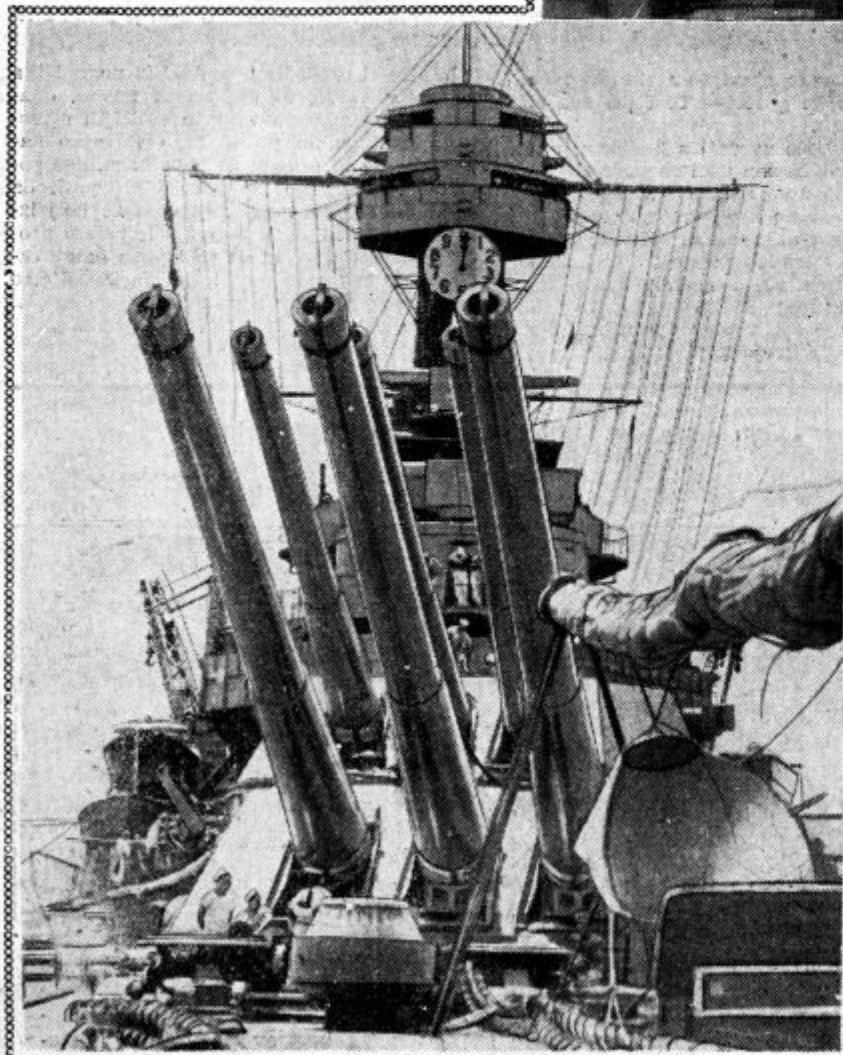
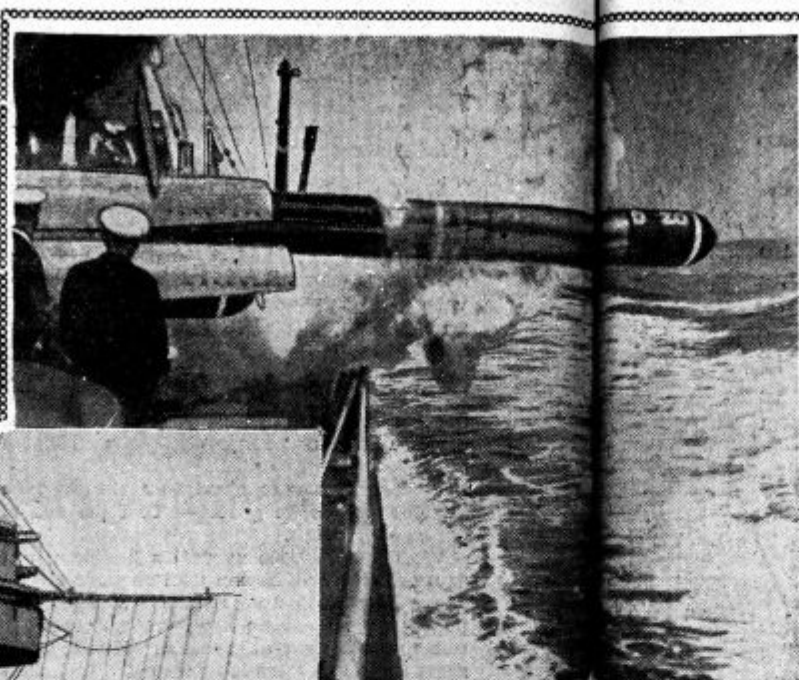
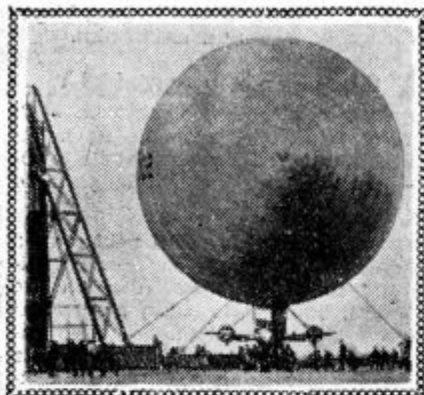
W: Če si predočimo prehod iz nomadstva na poljedelstvo, ki ga, kakor znano, opazamo pri Madžarih v prvih stoletjih njihovega nastopa, in preudarimo vztrajno napredovanje od prvega do popolne zmage poslednjega, smemo po pravici sklepati, da so bili Madžari v prejšnji dobi še bolj izključno nomadi in je potem šele počasi prodrla poljedelstvo, ki se je izprva omalovaževalo in le trpelo. — T: Iari, fari! Polje so Madžarom obdelovali podvrženi Slovenci, ki so sprejeli sčasoma madžarski jezik.

(Dalje)

V SLIKI IN BESEDI

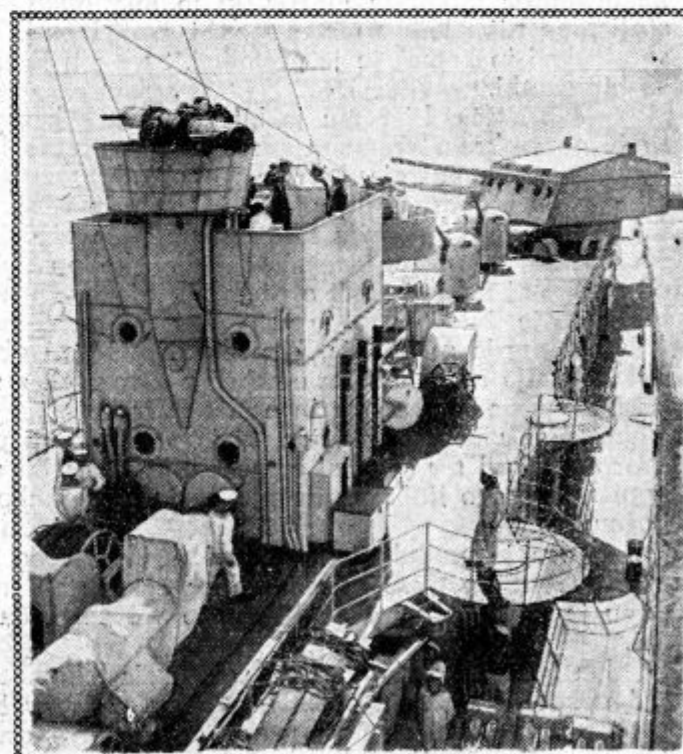
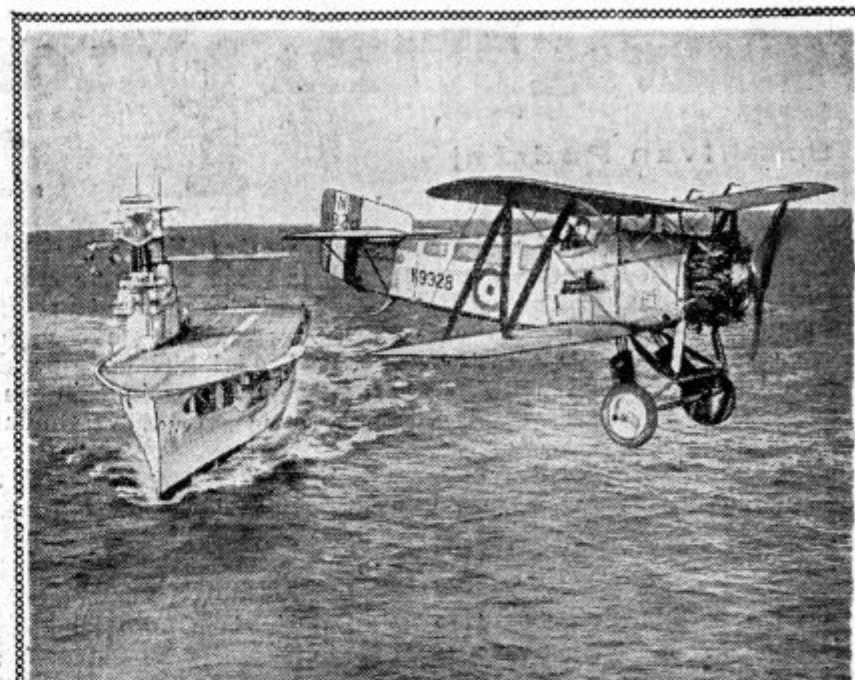
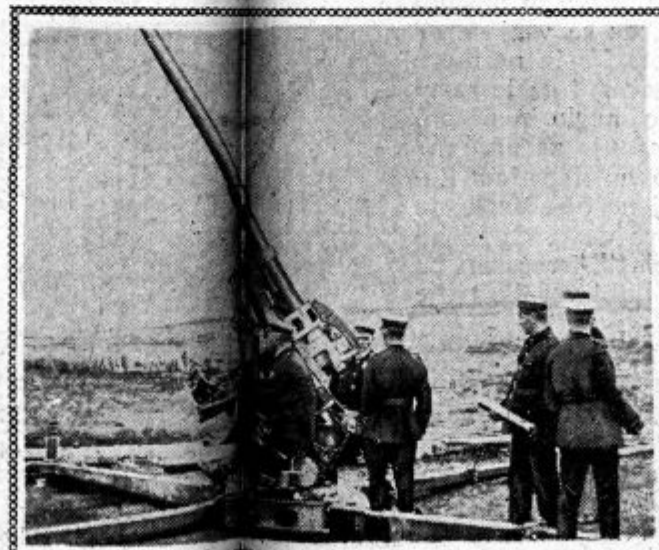

Spušcanje zmajev je narodna zabava mnogih azijskih narodov. Odkar ljudje pomnijo, spuščajo Japonci, Kitajci in Korejci zmaje fantastičnih oblik. Nekateri so podobni pravičnim zmajem, drugi pa ogromnim pticem. Mnogi so živo poslikani in zbujaajo med obiskovalci Daljnega vzhoda veliko občudovanja. Odrasli se spuščanja zmajev prav tako udeležujejo kakor mladina. Nič nenavadnega ni, če vidiš kitajskega dečka, ki je tako spreten, da vodi po tri ali štiri zmaje na isti vrvici.

Razorevanje na morju

V zgornji vrsti: Najnovejši kovinasti zrakoplov ameriškega vojnega brodogradilstva. — Izstrelitev torpeda s stisnjenim zrakom na angleški bojni ladji. — Plavajoč aerodrom angleškega bojnega brodogradilstva. V spodnji vrsti: »California«, ena največjih ameriških bojnih ladij. — Angli obrambni top proti zračnim napadom (strelja 5½ angl. milj. soko in odda 25 strelcev na minuto). — Oklopni stol na moderni nemški križarki

KRIVDA ELIJA PILONA

Spisal Ivan Podržaj

Roman

8. nadaljevanje

Vstala je, oblekla plašč in sedla za mizo. Z rokama je rila po črnih, kratko ostriženih, gladkih laseh in noge, ki jih je bila podvila pod stol, so med koleni tiščale in vlekle nizdol namizni prt. In kakor da se je domislila nečesa važnega, je zavrtela z glavo v polkrogu, vzela papir in začela pisati. Zdaj počasi, zdaj hitreje, s presledki in vzdihji, z drobnimi in visokimi črkami. zamišljena in žalostna. Ko je odložila pero in se zagledala v zrcalu, se je zvila in vzdihnila: Jadna Marija!

V zvoniku cerkve samostanskih bratov je zapel jutranji zvon in naznanil praznik razglasenja Gospodovega.

12

Ko je bil Elij zaklenil za seboj duri, si je potegnil klobuk glavo boko na čelo, odvihal ovratnik suknje, stisnil vanj glavo in stopil s trdim korakom na ulico. Hotel je pohiteti in izginiti za voglom, da ga ne bi morda poklicala Marija, ki jo je v duhu še vedno videl, kako stoji pred njim kakor mrtva v vsej svoji lepoti. Toda njegovi koraki so bili leni in komaj se je premikal. Srce mu je tolklo in njegovi dihi so bili kratki.

Na križišču, kjer mu je bil znan vsak kamen, vsaka jamica, ki se je ob mokrem vremenu spremenila v blatno lužo, saj je bila tam njegova redna postaja, kjer je že tolikokrat stal in hodil sem pa tja ob vsaki uri, podnevi in ponoči, žalosten in vesel, je postal in poslušal. Ali ni morda Marija tiho odprla okna in čaka, da se vsaj ozre? Morda stoji ob oknu in gleda za njim, kako se obotavlja in ne more od nje? Kaj neki si misli o njem? O njegovem begu? Ali ga je razumela in je žalostna samo zato, ker je odšel tako naglo in nespodobno? Morda ga obsoja, ker smatra njegovo obnašanje za prelom? Bal se je, da ga pridrži in omehča z jokom ali z novim napadom ljubebostrastja, pa je molčala in ostala mirna. Samo njene oči, široke in globoke, so zrle vanj z lučjo, ki je prodirala njegovo dušo, da bi bil skoro omahnil ter se vdal trenutku, ki bi ga bil ublažil, istočasno pa ponižal njegovo ljubezen do nje, ki jo ljubi, kakor ljubi vernik svoje božanstvo.

Znova je prisluhnil in se ozrl na dvoriščno stran hiše z oknom Marijine sobice. Vse mirno. Le na slepi steni nasproti Marijinemu oknu je videl bolj v domišljiji nego v resnici, da gori v njeni sobici luč.

Na bližnjem kolodvoru je zažvižgala lokomotiva in spustila paro. Od nekod je prihajal skozi meglo pogovor živahne skupine. Elij se je obrnil in šel naravnost proti Mestnemu dvoru. Namenoma se ni hotel vrniti v mesto po Stari ulici. Pred Mestnim dvorom se je otresel zadnjih žalostnih misli v zvezi z Marijo, pogledal na uro in videl, da manjka še dovolj do polnoči. Stopil je v kletni restavrant. V vsečni družbi in ob čaši črnine se je razvedril in se uživel v golo vsakdanjost.

V baru je bilo veselo. Običajno predpraznično razpoloženje. Godba modernih plesov. Brez duha in plehka. Kabaretni vzpored tretje vrste. Privlačnost reklamna. Artistke, stare najmanj mesec dni. Nastopi samogibni in omledni. Razkazovanje golih beder. Čutno vrtenje za kruh in naslado. Za spremembo petju slično cvilenje v divjaškem narečju. Vse in v vsem oblastno dovoljena podčloveška umetnost.

Visoka družba. Boljši razred. Denarna aristokracija. Mize navrhane s tekočinami najdražjih napisov in znamk. Med gospodi tu pa tam redka dama. V praznji obleki. Vse živahne in zabavne. S čednostjo in materinstvom v oklepaju.

Posebno živoglava je bila družba v tretji loži od blagajniškega pulta. Žužnjavi trgovec Sila, kavarnar Randi, zasebni bančnik Oven, tovarnar Tinko in njegova žena Evzebija, vitka blondinka z japonskimi očmi. Praznovali so obletnico razdrte zaroke bančnika Ovna in polletnico poroke tovarnarja Tinka, ki sta poslovala v prijateljski zvezi, koje tajno poroštvo je bilo v rokah gospe Evzebijе.

— In zdaj, milostiva, na vaše zdravje! je dvignil čašo kavarnar Randi.

— Na vaššo sreččo, gospa! je žužnjaj Sila in počasi stegal roko s polnim kozarcem.

Gospa Evzebija je milostno kimala in kadila.

— Lahko ste sreččni, gospod Tinko, ker imate tako lepo in pametno gospo, je laskavo pripomnil Sila, ki je že ves večer na tihem razmišljal, kako bi mogel še nocoj zaupati tovarnarju, da mu preti konkurz.

— Saj tudi sem! je odločno odgovoril tovarnar in puhnil čez mizo gost dim debele smotke.

Gospa Evzebija je gledala po dvorani in sunila pod mizo s kosnico čevlja bančnika Ovna, ki je nenadno prekinil napivanje gospe Evzebijі z nejevoljnim vprašanjem:

— Kaj pa godba? Ali smo zato tu, da orkester spi?

— Izvolite, gospod? je priskočil glavni natak, ki je stal v bližini in budno pazil na vsako kretnjo razsipne družbe.

— Recite gospodom muzikantom, da bomo zaspali!

Natak je stopil k odru za godbenike in že so zazveneli zvoki tanga: Wenn ich in deine falschen Augen seh' ...

Tovarnar je mrko pogledal ženo, ki je opazila njegov pogled in ga vprašala:

— To si naročil zame, kaj?

— Ne vem, je prisiljeno raztegnil tovarnar ustnice in takoj naročil novo steklenico.

Gostje v dvorani so spremljali plesni napev z žvenketanjem kozarcev in z drsanjem podplatov.

— Kaj bi pa ti naročil zame? se je sklonila gospa Evzebija k bančniku, ki je sedel poleg nje.

— Jaz? Na vsak način nekaj po tvojem okusu.

— Težka stvar. Njen okus je ogromen. Sicer ga pa poznaš! se je vmešal tovarnar in gledal za dimom pod strop.

— Nekoliko že.

— Fric! Takoj mi razloži, kaj si mislil s to besedo! je velela gospa Evzebija in srepro zrla s svojimi koničastimi očmi, ki jih je

podedovala po stari materi, nezakonsko spočeti zakonski hčeri priseljenega trgovca Manavata Jorgina.

— Prav nič nisem mislil. Če pa hočeš vedeti, kaj se pravi ogrožen okus, ti lahko povem.

V dvorani so ugasnile luči. Plesni oder je obsvetilo žarišče rdeče svetlobe. Orkester je zaigral potpuri iz Leharjeve Eve. Na oder je stopila Mary Cherie. Resna, zamišljena. Gostje, ki so bili za trenutek umolknili, so nadaljevali svoje razgovore in zabave. Nihče se ni oziral po pevki.

— Vam je všeč? je vprašal kavarnar gospo Evzebijo.

— Lepa je, ampak trda.

— Vidiš, tak je njen okus! se je obrnil tovarnar do Ovna.

— Fric, ti me žališ! Ne pozabi, da si mi dolžen odgovora!

— Nimam časa. Zdaj poslušam, je rekel brezбриžno Tinko in se spet obrnil v dvorano.

Mary je pela šibko. Glas ji je zvenel brezčutno. Nepremično je stala na odru in zrla v praznoto. Zdaj pa zdaj je bežno pogledala na uro nad vrati v dvorano. Njen glas se je izgubljal v govorici in veseljem razpoloženju gostov, ki se niso zanimali zanjo. Ko je odpela, je zaploskal edini tovarnar Tinko. Mary se je ozrla v smer ploska. Tinko je vstal in se priklonil. Mary je hitro odšla. Godba je zaigrala: Schenk' mir nur einen Tag...

Ko se je bančnik Oven odstranil in sta se Sila in Randi trenutno pogovarjala med sabo, je Tinko tiho rekel svoji ženi:

— Svetujem ti, da se ne izpozabljaš.

— Molči! je prezirljivo odvrnila gospa Evzebija.

— Ponavljam: Pazi se!

Gospa Evzebija se je porogljivo zasmejala:

— Petnajstega poteče menica.

Brez ozira na prisotnost Sile in Randija je Tinko zabrusil:

— Naj poskusi! Izrujem mu roge in tebi tudi!

— Lahko delo... je izrekla gospa Evzebija in umolknila, ker se je približal Oven v pogovoru z Elijem Pilonom.

— Prisedite, če ste sami! je povabil bančnik Elija v svojo družbo.

— Gospod Pilon? se je začudila gospa Evzebija. Kaj pa je vas zaneslo med to živad?

— Kako govoriš? jo je opozoril vznemirjeni Tinko.

— Gospod Pilon že ve! Ali ne?

Gospa Evzebija je namignila na neko mesto v Pilonovi povesti, kjer je opisan odušen prizor med ljubosumnim možem in nezvesto ženo, ki je bila po grehu že davno ločena od svojega moža.

Eliju ta opazka ni bila ljuba. Takoj je uganil, da gre za Tinka. Toda kako pride on za sodnika v stvari, ki jo v bistvu ne pozna? Ali naj pritrdi in tako razžali njenega moža, ki ga pozna komaj po imenu in prav tako slučajno kakor bančnika Ovna? Pazno, skoro viteško je odgovoril:

— Če misli milostiva, da sem angel iz neba, potem se pač ne moti.

Gospa se je nasmehnila ter se odmaknila. Elij je prisedel z oprostitvijo, da itak ne bo dolgo motil družbe.

— Razumem, razumem, je pokimaval Tinko,

— Mogoče, je dejal Elij in se oziral po dvorani.

— Redek gost, ampak... je segel tovarnar za uho.

Elij je vprašujoče pogledal gospo.

— Snoči ste se dobro zabavali! je pomežiknil Tinko.

— Kje pa ste bili? je vprašala gospa.

— Tukaj, milostiva, je nekoliko nejevoljno odgovoril Elij, ki je razumel tovarnarjeva umazana namigavanja.

Orkester je zaigral foxtrot: Close te jour heart...

— Ah! je vzklíknila gospa Evzebija. To je lepo! To je godba!

— Po okusu. Včeraj valček, danes tango, jutri foxtrot... Ogromen okus! je govoril predse tovarnar.

Gospa je zamahnila z roko in ljubeznivo pogledala bančnika Ovna, ki jo je vprašal:

— Ti je všeč?

— Hvala! je zadovoljno pokimala in pristavila: To je moj komad!

— Moj tudi! je skoro vzklíknil Elij, ko je zagledal Mary, ki je šla tesno ob steni k mizici nasproti njegovi nezaželeni družbi in kjer je že sedela Viola.

Tovarnar, ki je bil opazil pevkin prihod in razumel Elijevo navdušenost za foxtrot, je vstal in rekel:

— Gospod Pilon, ali smem računati z vašo prijaznostjo?

— Morda, je odgovoril odsotno Elij.

— Zabavajte za trenutek mojo ženo. Takoj se vrnem, je dejal in odhitel skozi dvorano.

Bančnik Oven je drzno pogledal za njim, udaril z roko po kolenu in se zasmejal:

— Najnovejša simpatija!

Gospa Evzebija se ni niti ozrla. Prijela je čašo, se nagnila k Eliju in ga vprašala:

— Zakaj ste tako žalostni? Zakaj ne pijete?

— Kako naj pije, ko pa nima niti čaše! je silil prijaznost bančnik in namignil natarjarju.

— Hvala.

— Kapljico na moje zdravje? ga je koketno pogledala gospa Evzebija in mu sama natočila čašo.

Stisnjena v kot, sta kavarnar in trgovec še zmerom živahno razpravljala brez ozira na družbo.

Elija je stiskala nevidna roka za vrat in mu dušila besede, ki jih je hotel govoriti na ljubo gospe Evzebiji. Rad bi se obrnil, da vidi, kako občuje Mary s tovarnarjem in rad bi vedel, ali ga je opazila, kako sedi v veseli družbi, namestu da bi bil prišel rano in jo čakal, kakor je želela, pa je imel obzir do gospe Evzebije, ki je bila vedno ljubezniva z njim, kadarkoli sta se slučajno srečala, odkar se je bil seznanil z njo na povratku iz obmorskega letovišča. Misel, da mu utegne Mary zameriti in oditi, ga je tako prevladala, da je navzlic pazljivosti preslišal gospejino vprašanje, ali se morda počuti slabo v njeni družbi. Iz zamišljenosti so ga nenadno zbudili kraguljci in škrgetci na plesnem odru, da si ogledajo ob dlizu mike in čare poskakujočih nog v črn triko morca. Previdno je raztegnil pogled skozi dvorano. Bal se je pogledati naravnost na Mary. Ni je mogel videti, ker so gostje vstali in silili k odru, da si ogledajo od blizu mike in čare poskakujočih nog v črn triko oblečene plesalke.

Skupina oaz Kufra

Med važnejšimi dogodki zadnjih dvajset let, ki so iz temelja preobrazili zemljevid Evrope, je svet skoro pozabil, da vele-sila Italija še vedno osvaja svojo afriško kolonijo Libijo, ki jo je začela zas-edati že 1911. Po predhodnem sporaz-umu s Francijo, Anglijo in Rusijo je Italija tega leta udarila na Turčijo, da ji vzame zadnji dve postojanki Tripo-litanijo in Cirenajko, ki sta bili le še po imenu turški pokrajini. Oslabljen Turčija se ni mogla zavzeti s potrebno odločnostjo za ograženi deželi ter ju je prepustila popolnoma njih usodi. Itali-jani so takoj zasedli obrežje obeh po-krajin, v notranjost pa so po večini prodrli le tako daleč, do koder so lahko udarjale granate težkih topov itali-janskega brodograjskega. Zaradi balkanske voj-ne je Turčija sklenila mir s Italijo in ji odstopila obe pokrajini, ki jih je ita-lijanska uprava združila v skupno kolonialno upravno enoto z imenom Libija.

S tem mirom je tripolitanska obala zopet enkrat spremenila svojega go-spodarja. V teku stoletij so vladali nad tem delom Afrike Kartaginci, Rimljani, v 7. veku so se je polastili Arabci ter po nji razširili islam, v 17. stoletju pa so ji po kratki dobi samostojnosti ukazovali Španci in malteški vitezi, dokler ni 1551 prišla v območje ogrom-ne turške države. K turškemu cesar-stvu je spadala do miru v Lausanni 1912., ko jo je Turčija, zapletena v vojno z balkanskimi državami, morala odstopiti Italiji. Vse to seveda velja le za kraje ob obali, kajti notranji deli dežele so tako redko naseljeni in leže v tako brezupnih puščavah, da gospo-darji obrežja niso imeli po kaj prodi-rati v zaledje in niti vedeli niso, kje so južne meje njihovega gospostva. Ugled in kolonialni interes apeninske velesile pa sta zahtevala popolno osvo-jitev dežele, nje step, puščav ter po njih raztresenih zelenic, kajti edino preko teh vodi važna gospodarska pot v osrčje Afrike proti Čadskemu jeze-ru. Italijansko prodiranje pa je nale-telo na močan odpor sicer maloštevil-nega ljudstva. — vsa Libija šteje na 900.000 štirinajških kilometrov le okoli 600.000 prebivalcev —, ki pa je obup-no branilo svojo svobodo in v tej

obrambi izredno spretno uporabljalo neprehodni, puščavski in brezvodni značaj svoje peščene in vroče domačije.

Pri tem odporu so Italijani napre-dovali od obrežja v notranjost le ko-rak za korakom, ob izbruhu svetovne vojne pa so zopet izgubili vse pridob-ljeno ozemlje ter so se morali umak-

Prva slika o zasedbi oaz Kufra

niti ponovno pod okrilje težkih topov svojih bojnih ladij. Po svetovni vojni so se še enkrat lotili Sisifovega dela in njihovi velikanski premoči in teh-ničnim sredstvom se je končno le po-srečilo, da so premagali peščico doma-činov, jih potisnili globoko v puščavo, deloma pa jih z ženami, deco, živino in drobnico naselili na severu Libije, kjer je premaganim vstašem vlada odkazala novo domovino, ograjeno od vseh stra-ni z bodljikavo žico...

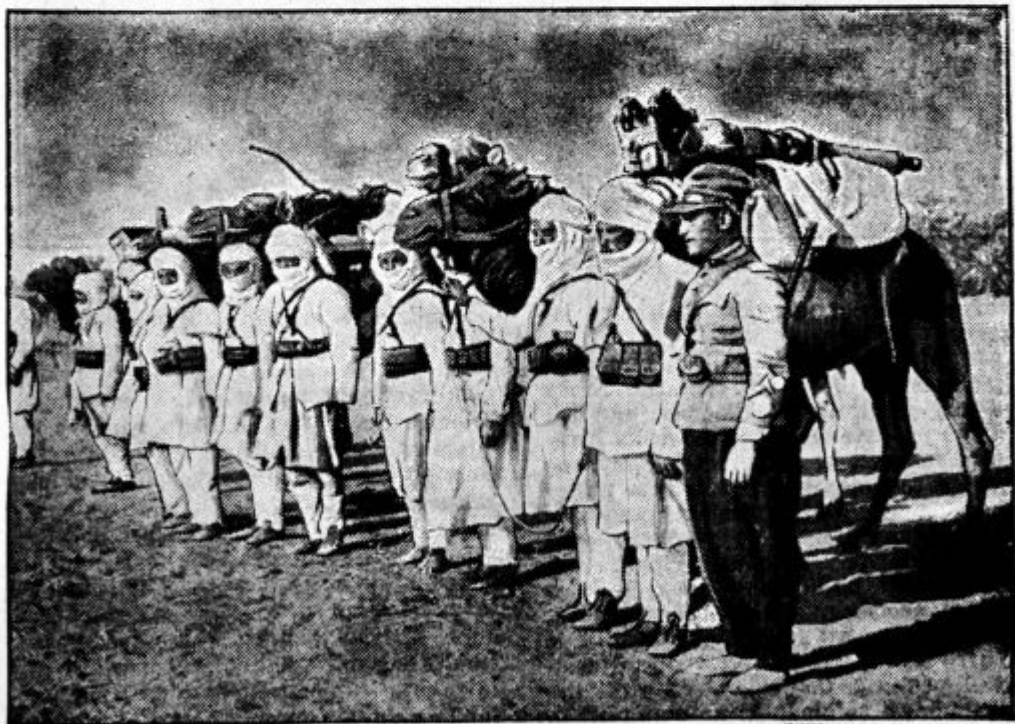
Kot edino zatočišče arabskih svobo-doljubov je ostala in nepremagana kljubovala vsem napadom sovražnika

Pugiljski vojvoda, nečak italijanskega kralja, vodja podjarmljenih domačinov, na bojnem pohodu

skupina zelenic Kufra na jugu brezupne Libijske puščave ob libijsko-egiptski meji. Tu je bilo vseh dvajset let vojne pravo središče upora, ki mu je bil duša verski red dervišev Senu-sijev. Ta red je ustanovil v Meki Alžirec Sidi Mohamed, njegovo delovanje pa je bilo osredotočeno v glavnem na afriške pokrajine islama. Sedež reda, ki je bil prenosljiv, je bil od 1895 v Kufri, odkoder je red organiziral razne upore proti Francozom v Maroku in Sudanu ter zoper Italijane v Libiji. Red je bil ustanovljen z dvojnimi smotrom. Njegova naloga je bila, boriti se za čistost Mohamedovega nauka ter zoper nasilno prodiranje tujih vevlasti na ozemlje islama. Upor, ki ga je red dvajset let vodil proti Italijanom, je naravnost nekaj čudežrega. Pomisliti moramo, da je moral red vzdrževati sam čete bojevnikov, nabranih iz vrst 230.000 Arabcev, 180.000 Berbercev in 180.000 muslimanov drugih afriških plemen, naseljenih na ozemlju Libije. Morda bi bil še vzdržal, da se ni v vodstvu reda pojavila nesloga, ki so jo Italijani vešče izrabili v svojo korist.

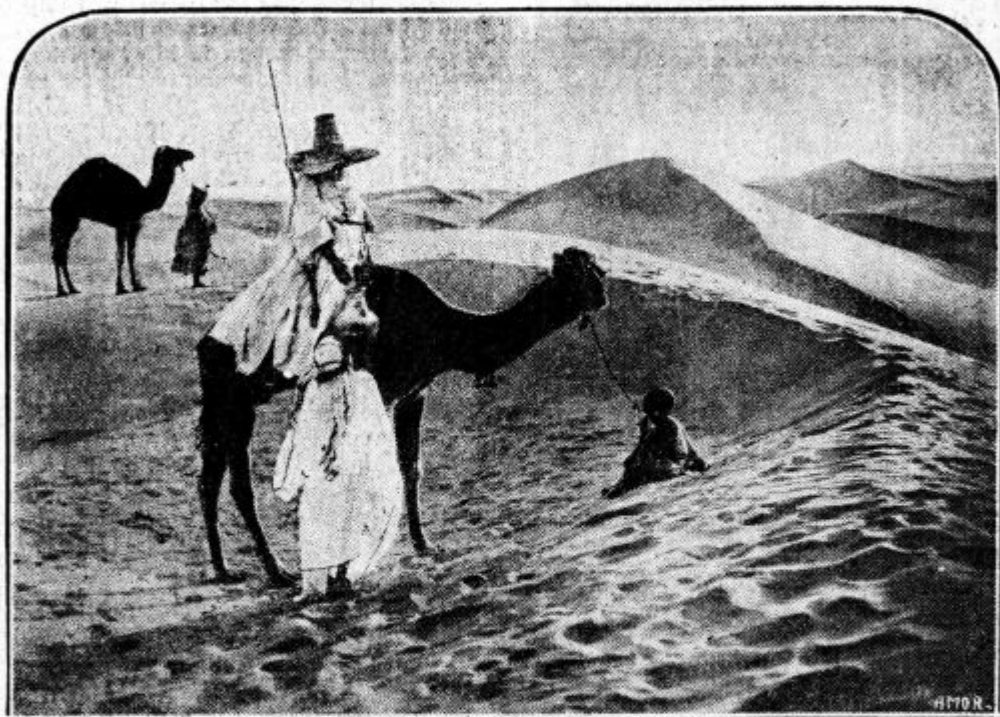
Tako je konec januarja po dvajsetletnih naporih Italije končno vendarle zaplapolala nad glavno utrdbo v zele-

Topniški oddelek italijanskih kolonialnih čet

nici Bir-Zigen italijanska zastava. Skupina zelenic Kufra obsega 17.000 štirijaških kilometrov, leži 270 do 490 metrov nad morjem in je deloma zelo nezdrava pokrajina. Polslane podtalne vode prodirajo na površje ter tvorijo stepne pašnike, mrzlična močvirja in deloma nezdrave oaze, kjer živi bojevito hamitsko pleme Kababov, močno kakih 4000 duš. To je glasovito središče reda Senusijev, kamor so Italijani prodirali dvajset let, da si otvorijo

pašnikov, da si opomorejo od strahovitih naporov. Rohlfs se je odločil za to pot preko Libijske puščave, ker je imel že lepo izkustvo v takih potovanjih. Dvanajest let prej je namreč napravil potovanje iz mesta Tripolisa preko Sahare do obrežja Gvineje. Smeli potovalec pa to pot ni imel sreče in ni prodrl dalje na jug, da preda cesarske darove; 11. septembra 1879 so ga namreč v zelenici Boemi napali fanatični muslimani arabskega plemena Suja

Nomadi v libijski puščavi

važno gospodarsko pot k Čadskemu jezeru.

O tej zeleniški skupini ni bilo zemljepisec do 1879 nič znanega. Nihče ni niti slutil, da so daleč na jugu Libijske puščave še stalna človeška bivališča in prvi, ki je prinesel v Evropo vest o teh otokih v brezupnem peščenem morju, je bil nemški potovalec Gerhard Rohlfs, ki je potoval preko Cirenajke po vzhodni tripolitanski karavanski poti preko Sahare, da v imenu nemškega cesarja, ponese darove sultanu v Vadaju. Potovanje v Kufro so vsi karavanski voditelji smatrali vedno za najtežavnejše in še danes morajo velblodi, ki so napravili to pot, ostati po 6 mesecev na kuferskih

Zažgali so taborišče Rohlfsove odprave in le neki načelnik bojovitega plemena mu je omogočil, da si je rešil golo življenje ter zbežal v sosednjo zelenico Surk. Vsa prtljaga odprave s sijajnimi cesarskimi darovi je bila uničena ali pa je pala v roke puščavskim razbojnikom. Potovalec sam se je le z največjo težavo rešil in došel po silnih naporih v obrežno mesto Bengazi, odkoder se je vrnil v Nemčijo, kamor je prinesel prvo poročilo o neznanem delu afriške celine. Pri napadu je Rohlfs izgubil vse svoje zapiske in je le zavoljo svojega čudovitega spomina lahko objavil podrobno poročilo o svojih dogodbivščinah v Kufri.

Od 1879 na kufrska tla štirideset let ni več stopila noga evropskega človeka. Šele 1920 se je predrznega podjetja lotila angleška potovalka Rozita Forbes. Odšla je iz Džebadije blizu Bengazija in je po 36 dneh napornih pohodov prehodila 1600 km — toliko znaša zračna črta med Ženevo in Sofijo. Pot jo je vodila med sovražnimi plemeni in po strahovitih brezvodnih puščah afriškega pekla. Dospela je do zelenice Budejme in je spotoma popravila zemljevid kufrske skupine, ki jo je bil Rohlf pomotoma prenesel v egiptski del Libijske puščave. Svojo smelost pa bi bila potovalka kmalu plačala z življenjem. Njena karavana je krenila preveč na levo proti jugozapadu ter se je naenkrat znašla v brezvodni puščavi, kjer o obetanih zelenicah ni bilo nikakega sledu. Sedem dni je bila odprava Forbesove že brez vode in brez živeža. Za velblode so morali razdreti sedla, da so jim dali kot krmo staro preperelo slamo. Položaj je postal tem težavnejši, ko so njeni spremljevalci domačini izgubili glave, spoznavši, da

so zašli s pravega pota. Po nadaljnjih dveh dnevih obupnega tavanja po razbeljenih in izsušenih peščenih sipinah so od daleč zapazili obrise višine El Haraš, ki na zemljevidu ni bila zaznamovana. Ko so dospeli do nje, so odkrili tudi izvirek vode, ki jim je rešila življenje. Z višine so se razgledali in opazili na jugovzhodu obrise zelenice Budejme ter spoznali, da so na pravi poti in v bližini skupine Kufra.

Forbesova je na zemljevidu popravila lego posameznih zelenic, nato pa se je vrnila na sever. Potovala je bolj vzhodno in dosegla zelenico Sivo, kjer je nekdanj Aleksander Veliki posetil svojega božanskega roditelja Jupitra Ammona. Tu je srečala oddelek egiptskih velblodjih jezdecov, ki ga ji je poslal naproti angleški guverner iz Kaire.

Gerhard Rohlf in Rozita Forbesova sta prva evropska človeka, ki sta bila v Kufri ter tako prehitela Italijane. Odnese sta jim prvenstvo, izkazala pa sta jim tudi uslugo, da so vedeli, kje je središče domačega odpora.

Sovjetska propaganda za agrarno politiko

Pred kazansko katedralo v Leningradu so postavili ogromen traktor kot propagandno sredstvo za agrarno politiko, ki je zadela na odpor kmečkih množic.

Dr. A. Koelsch

32.000 potomcev pijanih miši

Vsak je lahko do neke meje nepopoln, pa tudi če je star 60 ali celo že 70 let. Nepopolnost je pač del mladosti in nekaj osvežujočega in prijaznega med preudarno ugnanostjo in mirnostjo ter dolgočasjem. Vsak lahko pije svoj kozarček, celo kozarček preko žeje, če mu ugaja ali če se mu zdi, da mora to storiti zaradi kakšnega veselega ali žalostnega dogodka. Pa kljub temu kozarčku in vsemu veselju bo ostala navada pitja in dnevno popivanje zabloda, ter bo vedno naloga in dolžnost vseh, ki to vedo, tudi povedati in prinesiti dokaze, da je pač resnica taka. Hvaležna pa ta naloga nikakor ni. Z vednim pregovarjanjem tega vsakdanjega »Pa stopiva malo noter!« in z borbo proti zlorabi vina, piva in žganja pa pridemo takoj v nasprotje z veliko skupino prizadetih, ki živi od pridelavanja, predelave in prodaje teh izdelkov. Ti ljudje so na čim večji uporabi opojnih pijač prav tako interesirani kakor trgovci s kožuhovino na snegu in lekarnarji na poštenu lripi.

Kljub vsemu temu pa moramo pokazati na poizkuse, ki so jih izvedli v berlinskem inštitutu za biologijo, da bi si prišli na čisto, če so tiste poškodbe, ki jih nedvomno povzroči alkoholizem staršev na potomcih, samo prehodne posledice, ki zopet izginejo po nekaj potomstvih brez kake poškodbe, ali pa so te poškodbe posledice trajno podedljivih sprememb v zarodni gmoti.

Ti poizkusi so bili zasnovani v velikem obsegu: prirediteljica le-teh Agnes Bluhm je imela pod kontrolo kur 32.000 miši. Upijanjevali so samo moške potomce. Njihove potomce so vzredili do osmega rodu in so pri tem sestavili za vsako žival protokol o rasti, plodnosti, morebitnih spačkih in o dolgotrajni življenja. Istočasno so preizkušali dvoje poizkusnih vrst: v eni so bili samo potomci alkoholikov, v drugi pa so križali sinove, vnuke in pravnuke alkoholiziranih očetov z normalnimi ženskimi miškami, prav tako pa tudi hčerke, vnukinje in pravnukinje z normalnimi moškimi miši. Kakšen pa je bil izid tega preizkušanja? Agnes Blum piše sama o tem v obširni knjigi, iz katere povzemamo naslednje:

1. Potomci alkoholikov, križani med seboj, so pokazali znatno pomnoženost predporodne umrljivosti v primeri s potomci kontrolnih živali, ki niso prišle nikoli z alkoholom v dotiko.

2. Umrljivost dojenčkov je pri potomcih alkoholikov tja do vnukov večja kakor pri normalnih živalih. Od rodu pravnukov naprej se pa preobrne ta umrljivost baš v nasprotno smer, to je umrljivost dojenčkov v vrstah alkoholikov se manjša in se ta podumrljivost v poznejših rodovih še poveča. To se sliši pač prav čudno in bi kdo utegnil uporabiti to celo za dokaz ugodnih posledic na potomce pijanih pradedov. Vendar je baš nasprotno resnica! Prav predporodna umrljivost dojenčkov v obeh prvih rodovih alkoholiziranih živali je tako velika, da pobere vse slabe in celo srednje krepke individuacije že dolgo pred plodno dozorelostjo. Od tretjega rodu dalje so torej le še najmočnejši preostanki pri življenju. Ta odpornost pa je v ostalem prav enostranska, ker znači dejansko le povečano odpornost proti tistemu črevesnemu katarju, na katerem med normalnimi rodovi pogine toliko mladičev. Ne kaže pa se v krepkejši rasti, daljšem življenju in povečanju rodovitnosti. Nasprotno kaže rast naslednikov alkoholiziranih prednikov še v poznejših rodovih vedno malo zaostajanja. Kar pa se plodnosti tiče, je ta pri potomcih alkoholiziranih živali toliko poškodovana, da je število neplodnih v sedmih rodovih mnogo višje in je tudi število mladičev iz posameznega gnezda očitno manjše kakor pri normalnih poizkusnih živalih.

3. Moški potomci alkoholiziranih staršev križanja z normalnimi ženskimi živalmi kažejo v svojih potomcih še celo, če je možiček iz četrtega ali petega rodu potomcev, mnogo večjo umrljivost dojenčkov, kakor potomci križanja alkoholiziranih živali med seboj ali kakor normalne živali ali celo večjo kakor tisti pari, ki so nastali iz križanja hčerk od alkoholiziranih miši z normalnimi možički. To kaže, da so moški potomci mnogo bolj prizadeti od pijačstva staršev kakor ženski. S čim je to v zvezi, je še popolna uganka.

Tako daleč dejstva. Kaj pa nas učijo? Izsledki na poizkusnih vrstah, v katerih so bile vzete moške in ženske živali vsakega para od alkoholiziranih staršev, bi nemara kazali, da škoda, ki nastanejo po vplivu alkohola na zarod počasi izginejo. Križanja zdravih ženic s sinovi, vnuki in pravnuki alkoholikov pa kažejo, da je vsaj umrljivost dojenčkov ded-

na poškodba. Velja to le za miši? Za enkrat naravno samo za nje. Raziskovanja rodbin, ki sta jih izvedla Jörgen in Goddard pa jasno kažejo, da spada povečana umrljivost dojenčkov tudi v človeških rodbinah alkoholikov k tipičnim dednim škodam. Zlorabljanje alkohola torej vendar le ni nikaka malenkost.

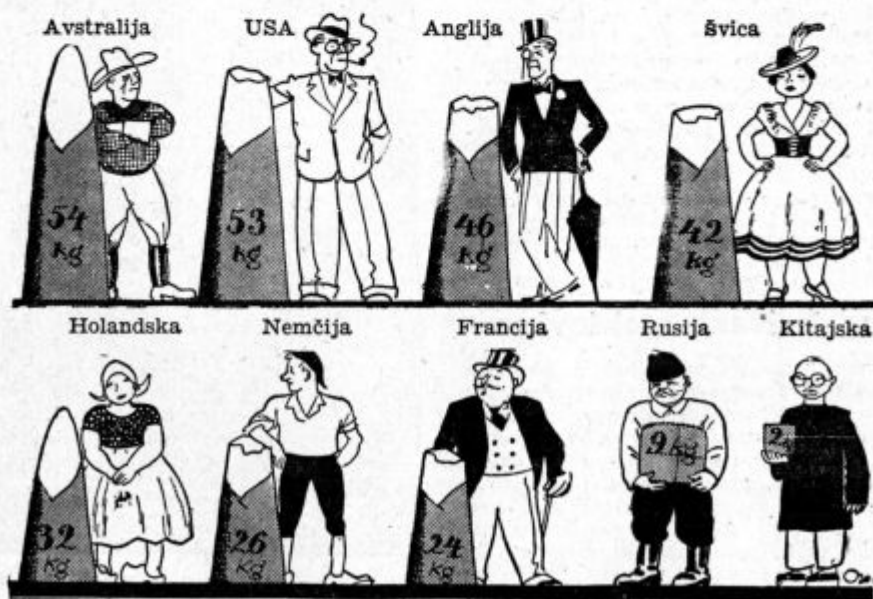
Sladkor in srce

Grozni sladkor ali glikoza se zadnja leta bolj in bolj uporablja v zdravljenju različnih bolezni. Pred kratkim so francoski strokovnjaki Loeper, Lemaire in Degros v istem času ko Kisthinos in Gomez objavili svoja opažanja o povolnini vplivu glikoze tudi pri srčnih obojenjih. Vsaka mišica troši pri svojem poslu glikozo, ki jo jemlje naravnost iz krvi za prvo silo, a kadar je delo dolgotrajno, jemlje sladkor iz svojih rezerv (iz glikogena). Srčna mišica (miokard) ravna takisto pri svojem poslovanju. Medtem ko zdrav miokard dobiva v krvi in v svojih prihranah dovolj glikoze za svoje delo, je bolni izčrpal svoje zaloge nekaj radi prenapora, nekaj radi nepravilnega krvnega obtoka v njem samem. Odtod motnja v njegovi prehrani. Kadar se mu nudi nova količina glikoze, se srce okrepi. To je utrjeno z mnogimi poskusi. Ako n. pr. vzamemo žabi srce in napravimo, da skozi struji oslaskorjena Ringer-Lockejeva tekočina, živi tak organ še celih 30 dni. V času tega življenja in dela gline samo grozdi sladkor iz gornje tekočine,

kar je dokaz, da je bil on edini izvor srčne energije.

Znano je tudi, da insulin pomaga z ene strani izkoriščanju glikoze, v smislu direktnega zgorevanja, z druge pa olajšava njeno zbiranje v obliki glikogena. Insulin je lek, izvlečen iz trebušne slinavke, in predstavlja oni del izločanja te žleze, ki vpliva na uravnavanje sladkorne potrebnosti. Zato so gorenji poskusi poskušali z vbrizgavanjem majhnih doz insulina (4 edinice) — veliki vzemki utegnejo tu celo škoditi — podpreti utrujeno srčno mišico, da bolje izkoristi dani mu sladkor za lečenje.

Po njihovih dosedanjih izkustvih so uspehi iako povoljni. Bolniki, pri katerih zdravila proti srčnim slabostim niso več učinkovala, so se hitro popravljali, ako so jemali glikozo v zadostni količini ter ob tem dobivali insulinske injekcije. Oteklina, pospešeno težko dihanje, nepravilno delovanje srčne mišice (aritmija), naglo utripanje — vse to je prenehalo pod vplivom sladkorja ter insulina brez drugih lekov.

Povprečna letna potrošnja sladkorja na osebo

MODERNA TEHNIKA

Led iz tropičnih krajev

Neverjetno poročilo o pridobivanju ledu v tropičnih krajih je bilo objavljeno v ameriškem inženjerskem listu »Power«. Ne gre pa tukaj za navaden led iz vode, marveč za tako zvani suhi led iz ogljikove kisline, ki se zelo poceni lahko izdeluje na ozemlju Quebracho v Mehiki. Že pred nekaj leti je neka tamkajšnja petrolejska družba pri vrtanju za nafto naletela na vir ogljikove kisline, ki je uhajala zaradi velikega pritiska plina v velikanskih množinah iz zemlje. Šele pred kratkim pa je prišlo neko newyorško podjetje na srečno misel, da bi bilo vredno doslej neizrabljene pline presteči in jih izkoristiti za izdelovanje ledu, kakor je že dolgo navada v manjših podjetjih. In tako lahko vidi človek sedaj v pristanišču Tampico težko obložene parnike, ki prevažajo s pluto obložene ledene kvadre v mnogo severnejše ležeči New York. Vsekako zelo značilno znamenje preobrazbe produkcijskih prilik, ki jih je povzročila moderna tehnika.

Otajevanje z elektriko

Letošnjo zimo po vsej priliki ne bomo dočakali takega mraza kakor pred dvema leti. Zlasti vodovodne napeljave so takrat silno trpele zaradi mraza in ljudje so si pomagali na vse mogoče načine. Na Westfalskem so otajevali zamrznjene vodovodne cevi z elektriko na ta način, da so spustili skozi posamezne cevne odseke za kratek čas prav močan električni tok. Prenosen električni transformator so priključili na jakotočno napeljavo in priključili njegova odcepa: enega na hišni hidrant, drugega pa na glavno cestno vodovodno cev. Led se je zaradi vročine raztaljal sicer samo na cevni ostentih, toda pritekajoča voda je slednjic otajala tudi ledeno jedro v sredini. Uporaben pa je za otajevanje samo izmenični tok, ker bi se pri enakomernem toku zaradi elektrolize razvijal kisik, ki načenja cevi.

Normalizirana steklovina

V vseh kemičnih in fizikalnih laboratorijih pa tudi doma v gospodinjstvu se rabi zelo veliko steklenih predmetov in često se zgodi, da postane taka steklovina neporabna, ker se je izgubil ali odrobil kateri zraven spadajočih delov. Zaradi tega so v novjšem času zlasti pri brušenih steklenih predmetih posamezni deli normalizirani, da se lahko vsak čas zamenjajo z novimi, ki jih imajo tovarne vedno v zalogi. Steklenice z brušenimi zamaški sedaj niso več za smeti, če so se pogubili zamaški, ker so vse novejšje steklenice normalizirane in se za

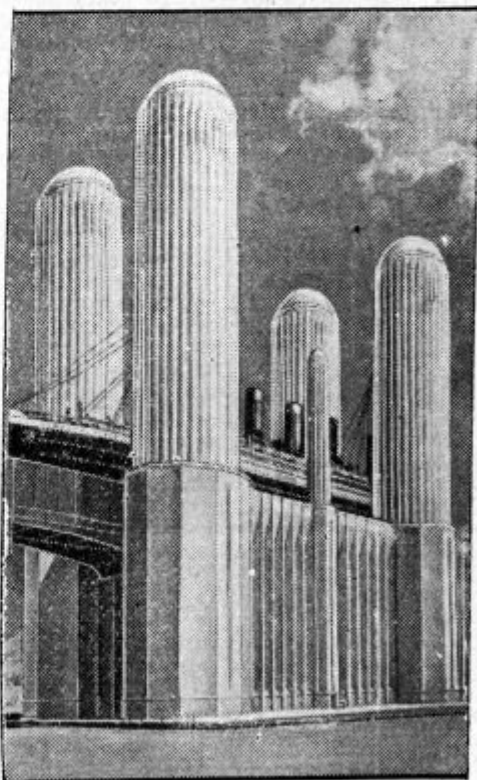
pripadajoče številke dobe vedno novi zamaški.

Kavčuk iz krompirja

V tovarnah Fireston Gumi Co. delajo sedaj poskuse z neke vrste umetnim kavčukom, ki naj bi bil po kakovosti enakovreden naravnemu. Ta novi kavčukov surogat se izdeluje iz krompirjevega škroba. Pod vplivom mešanice nekih kemikalij, ki jih tovarna seve drži strogo tajno, se strdi škrob v kavčuku slično snov, ki se loči od naravnega gumija samo po manjši elastičnosti.

Fantastičen sen bodočnosti

Ogromna naprava za dviganje ladij po načrtu inženjerjev G. Ollerta in H. Rottmayerja

MIZICA, pogrni se!

Tedenski jedilni list

Ponedeljek, obed: vinska juha z glaziranimi žemljicami, zeljate klobasice in dušen riž, jabolčni kompot. Večerja: ajdovi žganci z mlekom.

Torek, obed: lečna juha, faširani goveji zrezki v omaki in pražen krompir. Večerja: špinačni štrukelj in motovilc; za otroke isto, namestu motovilca kuhane češplje.

Sreda, obed: na goveji juhi jajčna kaša, z mesom pražen krompir in brusnična omaka. Večerja: češpljevi cmoki, za otroke isto.

Četrtek, obed: telečji paprikaš s polento, palačinke z marmelado. Večerja: koruzni pečenjak s sirom, oranžni kompot, za otroke isto.

Petek, obed: fižolova juha s korenjem, češki tolki. Večerja: pečen krompir s sirom in maslom, čaj; za otroke: mlečna kaša.

Sobota, obed: na goveji juhi rezanci, z mesom mešane prikuhe; dušen ohrovt, sladka repa, dušeno korenje, pražen krompir, zelnata solata. Večerja: sekanica v mrežici in grahov pire; za otroke grahov pire s omako od sekanice in oranžni kompot.

Nedelja, obed: ragú-juha, ocvrte ruladice, mešana solata: cvetačna, krompirjeva, motovilc, radič, vinski kipnik s šodójem. Večerja: mrzli narezek, ruladice od opoldne, čaj in drobno pecivo, za otroke čokolada in kruh z maslom.

RECEPTI K JEDILNEMU LISTU

(količina računana za 4—5 oseb)

Vinska juha. Sedem decilitrov belega vina zavrem s tremi decilitri vode, s koščkom cimeta in sladkorja po okusu. Zraven dam za oreh debelo kepico presnega masla, osolim prav malo in pustim pomalem nekoliko časa vreti. Nato vzamem skorjico cimeta ven in vzvrkljam dva rumenjaka z žličko moke in par žlic mrzlega vina in polagoma prilivam v vrelo juho. Takoj odstavim in dam z glaziranimi žemljicami na mizo.

Glazirane žemljice k sladkim juham. Dan stare žemljice zrežem na tanke rezine in po eni strani potresem s sladkorjem, nato jih zložim na pekač tako, da je posladkorjena stran zgoraj, postavim jih za toliko časa v pečico, da se sladkor razpusti in rezine nekoliko porumenijo. Tik pred serviranjem jih vložim v juho.

Cešpljevi cmoki. $\frac{3}{4}$ kg debelega krompirja skuham v slanem kropu in pretlačim. Na desko steham 40 dkg bele moke (stre), v sredino čem pretlačeni krompir, sol, pol žlice masti in dve jajci ter zametim testo. Ko je gladko ugnjeteno, ga

razvaljam za mezinec debelo in zrežem na štirioglate za tri—štiri prste široke krpe. V sredino vsake krpe položim suho, kuhano odcejeno češpljo, kateri sem izločila koščico in jo nadomestila z enako velikim koščkom sladkorja, in oblikujem podolgast ali okrogel cmoček. Ko imam vse gotove, jih vlagam v vrelo, slan krop in pustim vreti 20 minut. Medtem pripravim v široko kozico ali pekač žlico masti, na kateri zaručenim poldrugo žlico finih drobtin, s penovko pobiram cmoke iz kropla in odtečene polagam v mast in drobtine. V pekaču jih pustim v pečici še četrto ure, da se lepo opečejo. Na mizo jih dam v pogreti skledi, potresem jih s sladkorjem.

Koruzni pečenjak s sirom. Opolodne skuham k paprikašu toliko polente, da mi zadostuje še za večerjo, približno iz 80 dkg koruznega zdroba. Polovico jo odločim in denem na hlad. Zvečer jo zrežem na tanke rezine. V kozici razbelim eno žlico kuhanega masla ali masti, vložim plast polentnih rezin po dnu za mezinec debelo. Posebej imam pripravljeno $\frac{1}{4}$ kg pretlačene sira, med katerega primešam tri žlice kisle smetane, žlico sladkorja, eno pest opranih rozin in eno jajce. Od tega namažem tanko plast na polento, nato naložim zopet polentnih rezin in zopet sira. Zadnja plast pride polenta. Povrhu polijem še eno žlico masti ali masla, pokrijem in dam v pečico, da se lepo zapeče. Ko porumeni, raztrgam z vilicami in še nekoliko popečem. Popečeno potresem s sladkorjem in dam s kompotom na mizo.

Fižolova juha s korenjem. $\frac{1}{4}$ kg suhega fižola skuham. Približno polovico od tega vzamem iz fižolovke in ga pretlačim. V kozici razbelim žlico masti in naredim prežganje z ene žlice moke in pol žlice drobno zrezane čebule. Ko je svetlorumeno, prilijem fižolovko in celi fižol, nato pa še pretlačeni in premešam. Posebej pa skuham dva na kocke zrezana korenja z nekoliko kumine. Ko je korenje mehko, odcedim krop, ker navadno greni, korenje pa stresem k juhi. Osolim, popram, dodam nekoliko majarona ali šetraja in okisam ter pustim polagoma vreti še pol ure, preden dam na mizo.

Pečen krompir s sirom in maslom. Prijetno izpremembo v jedilniku nam nudi ta jed. Četrto kilograma sira zmešam s tremi žlicami kisle smetane, nekoliko osolim, dodam nekaj zrnc kumine. To položim na sredi krožnika, okrog pa naložim tanke rezine presnega masla. Približno en kilogram srednje debelega dobro opranega krompirja skuham na tesno v slanem kropu. Ko vre pol ure, ga odcedim in postavim še nekaj minut v pečico. Nato ga stresem v gorko skledo in pokritega s prtičem dam na mizo, da si ga vsak sam olupi in pri-

pravi z maslom in sirom po okusu. Zraven se peca čaj ali toplo mleko, spomladi pa be-rivka ali druga sveža solata. Jed je zelo tečna.

Sekanica v mrežici. 20 dkg go-vejega mesa od rože in 20 dkg sveže svinji-ne zmeljem dvakrat na strojčku za meso. Zmleto dam v skledo in primešam sol, po-per, eno jajce in poldrugo žlico z mlekom napojenih drobtin in pol žlice drobno zre-zanega peteršilja. Dobro premešam in obli-kujem podolgast štrukelj. Zavijem ga v svinjsko mrežico in pečem na masti približ-no eno uro. Medtem ga pridno obračam in oblivam s sokom, po potrebi prilivam po nekoliko juhe ali kropa.

Ocvrte ruladice. Telečje ali janj-čje zarebernice (kotlete) potolčem na tenko in nasolim. Medtem, da se nekoliko razso-lijo, pripravim jetrno sekanico. Deset de-kagramov telečjih jeter zrezanih na tanke rezine prepražim na pol žlice masti s če-bulo. Ko so prepečene, jih zmeljem na mes-nem strojčku dvakrat, vmes par rezin pre-kajene slanine. Sekanico dam v skledo in primešam sol, poper, eno jajce in pol žlice drobno zrezanega peteršilja (rumenjak lahko izostane). S tem namažem potolčene zarebernice, jih zavijem do rebrne kosti skupaj, povajjam v moki, jajcu in drobtinah in na masti ocvrem.

Ceški tolki. V lonček dam 1 dkg kvasa, pol žlice sladkorja in tri žlice mle-ka, zmešam in postavim na gorko, da vzhaj-a. V drug, večji lonec (1-literski) dam pol-drugo osminko moke in ravno toliko finih drobtin, dve jajci, 2 dkg sladkorja, poldrugo osminko toplega mleka, malo soli in kvas, ki je med tem vzhajal. Vse dobro zme-šam, postavim na toplo in pustim, da zopet vzide. Ko je spet vzhajano, vzamem jaml-často ponev, denem v vsako jamico raztop-ljenega masla, in ko je vroče, po eno žlico vzhajanega testa. Ko se na eni strani ope-če, obrnem z vilicami in zapečem še na drugi strani. Nato vzamem iz ponve, polo-žim na pivni papir in denem na gorko to-liko časa, da porabim vse testo. Nato po-lovico tolkov namažem z marmelado, z dru-go polovico pa jih pokrijem, zlagam na krožnik, potrese s sladkorjem in gorke serviram. Preprosti tolki pa so brez mar-melade, potreseni samo s sladkorjem. — U-a.

Popravi: Pod naslovno sliko v zadnji številki mora biti napisana francoska re-viera z malo začetnico. — Pod sliko Titto-nija (str. 210 in 211) mora biti Tommaso. V besedilu za prvo sliko v zgornji vrsti či-taj pravilno: ameriški.

Varikatura

Sanchez Guerra,
priljubljeni vodja španskih liberalcev

K zatvoritvi španskih univerz
Palada Atena : »Zavrgli ste moje sinove!
Ali jih potrebujete samo zato, da pomagajo
s svojim znanjem uničevati človeštvo?«

Urejuje Ivan Podržaj. — Izdaja za konzorcij Adolf Ribnikar.
— Za »Narodno tiskarno« kot tiskarnarja Fran Jezeršek. —
Vai v Ljubljani.

Umetniki in zakon

Gotovo je bila ženska, ki je iznašla rečeno: Samci ne učkajo starosti! Umetnost nam nudi mnogo dokazov, da je samski stan deloma vesel, deloma kalen. In marsikateri samec je navzlic temu učkal lepo starost. Samotni pesnik Grillparzer je doživel 60 let, Kellér 71 let, Wilhelm Busch 76, Adolf von Menzel celo nad 90 let.

Če malo premislimo nesrečne zakone Grabbeja in Avgusta Bürgerja, pa pride-mo do spoznanja, da je bila samcem usoda le milejša kakor oženjencem. Martin Greif in Peter Hille, pesnik »Boheme«, sta ostala samca. Hille je prespal dan, da je ponoči lahko govoril v salonih in pivnicah. Okrog polnoči se je začelo njegovo ustvarjanje. Kako pa je stanoval? Od stropa podstrešne sobe so visele vreče in malhe. V njih so bili shranjeni rokopisi, živila, perilo, obleka, kurivo in druge potreščine. In vendar kakšne zaklade je ta »Siromak ljubega Gospoda« poklanjal čitajočemu občinstvu!

Bil pa je eden, ki je trpel pod težo svojega samstva. To je bil nemški pisatelj Keller.

Pesnik »Maksa in Morica« pa je bil rojen samec. V gostoljubni hiši njegovega svaka v Wiesendahu je našel popolno nadomestilo za svoj lastni dom.

Grillparzer je visel na Katici Froehlichovi, svoji »večni nevesti«. Večkrat se je bil pripravil na poroko, za poslednji korak pa se le ni mogel odločiti. Oba sta v prijateljstvu doživela visoko starost.

In Goethe... Bežal je iz objemov Kati-ce Schoenkopf, Friderike Brioni, Lilli, da celo od gospe von Stein in šele po dolgih letih se je oženil s Kristino Vulpius. Iskreno je izjavil, da ni našel v njej nobene duhovne spremljevalke, ampak ljubko, za njegovo telesno udobnost skrbčo strežnico, svoj »posteljni zaklad«.

Tudi med skladatelji je dokaj samcev. Tako n. pr. se ni dal vključiti v zakonski jarem Fr. Schubert. In Beethoven, ki je kakor Schubert pač dajal prednost prijateljstvu z ženskami, se takisto ni mogel vezati na nobeno žensko. Njegovo človeško in umetniško življenje je bilo tako prirojeno, da si ne moremo predstavljati Beethovna kot zakonca.

Največ samcev pa je med filozofi, n. pr. Kant, Nietzsche i. dr. Človek bi lahko iz tega napravil razne zaključke — pa je boljše molčati!

Le od slučaja do slučaja se da ugotoviti, če je bil za umetnika boljši zakon ali samota. Kajti silno redko so sejane ženske, ki mislijo o umetniškem zakonu tako, kakor portugalska pesnica Elizabeta Barret-Browning, ki je pisala svojemu možu:

»Ne pozabi nikoli, moj dragi, da si prost! Tvoj razvoj, tvoje bistvo, tvoja bodočnost — vse to mi je dražje od občutka, da si samo moj!«

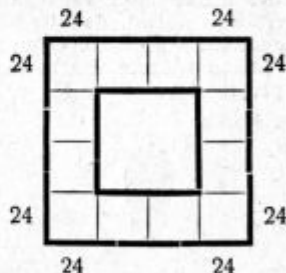
Gotovo pa je tudi mnogo znamenitih umetnikov, ki jim zakon ni bil jarem. Predvsem najdemo takšne ljudi med upodabljačimi umetniki. Med njimi je n. pr. Aleksander Moissi trdo kuhan samec, a kot takšen tudi redka izjema. Vsekakor se v teh krogih često primeri, da umetniki menjajo svojo zakonsko družico. Paul Wegener in Emil Jannings sta bila, kolikor je znano, doslej že po trikrat poročena. Po drugi strani pa je imela Greta Mosheim že štiri može (Harry Liedtkeja, Hansa Brausewetterja, Otona Wallburga in Oskarja Homolko). Rekord med umetniki v pogledu ženitev pa pripada skladatelju »Nižave« Evghenu d'Albertu, ki se je doslej že šestkrat oženil — govore pa že o njegovi šesti ločitvi.

Vse to, kar smo navedli, samo potrjuje sodbo skladatelja Puccinija, ki je rekel: »Mi, ki ustvarjamo, ne moremo vedno živeti v dobro temperiranem, toda enoličnem ozračju zakonskega življenja. Pridejo trenutki, ko se nas poloti neodoljiva želja, da preskočimo z drznim skokom zakonske ojnice in zdirjamo v neskončno poljano svobode, kjer se lahko nadihamo iz polnih prs in lahko trgamo duhteče rože, če se nam poljubi. Toda pozor na trne!«

K.

UGANKE IN ZANKE

Magičen kvadrat

V 12 polj gornjega kvadrata vstavi številke od 1—12, da bo vsota v vsaki vrsti 24.

REŠITEV UGANK V ŠT. 6:

»Črkovnica«: 1. cepič, 2. cepin, 3. čepica, 4. čopič, 5. jopica, 6. kapital, 7. kopito, 8. lepilo, 9. lupina, 10. rapir.

»Številnica«: Vsak cigan svojega konja hvall.

Pravilno je rešil in bil izžreban za nagrado inž. Rajko Poniž, Vel. Bečkerek.

Tudi topot razpisujemo za pravilno rešitev eno nagrado v obliki slovenske knjige. Rešitve je treba poslati najkasneje do 8. marca. Obenem pripominjamo, da naša revija ni za otroke in zato otroci ne morejo priti v poštev pri žrebanju za nagrado.

HUMOR V SLIKAH

»Teta, kaj mi daš, če ne izpodnesem stola?«

IZ URADA

Hitro po svojem nastopu je novi načelnik ugotovil, da je v njegovi pisarni vse polno spisikov, ki so brez vsakega pomena. Zaproši vrhovno oblast, da bi smel uničiti vso to nepotrebno navlako. Odgovor je bil kratek: »Lahko sežgete vse listine, ampak omislite prepise.«

»Kadar me boli želodec, se mi zdi, da sem kakor Henry Ford.«

»???«

»Kako? Tudi Ford ne sme nič jesti, kadar ga boli želodec!«

»Kaj? Na lov greste brez nabojev?«
»Zakaj pa ne! To je cenejše, sicer pa itak nič ne zadene!«

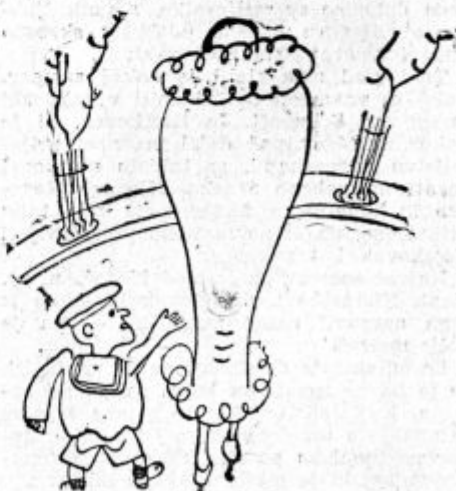
NA LETOVIŠČU

»Glej, glej, pismo od našega hišnika.«
»Kaj pa pravi?«

»Pač to, da čisti in snazi naše stanovanje... Ne, ona ga ne čisti, ampak vlomilci so ga očistili vse do srebrnine.«

NAPACNI NASLOV

»Pomislite, gospoda Levca sem prosil, naj mi posodi dve sto dinarjev, pa me je odbil. Človek, ne bi verjel, da se dobe taki skopuhi na svetu!« — »O, zakaj pa ne? Jaz na primer spadam tudi med nje.«

»Ah, mama, koliko je morala trpeti ta uboga žival, preden si dobila ta kožu!«

»Prepovedujem ti govoriti v takem tonu o svojem očetu.«